

žurnál

Žurnál Univerzity Palackého v Olomouci | listopad 2023 | číslo 1 | ročník 33

portrét

Irena Smolová: O rozhodnutí se ve správný čas

Univerzita Palackého
v Olomouci

Genius loci...

UPoint

Informační centrum
a obchod

Prodejna

Dům U Černého psa
Horní náměstí 12
779 00 Olomouc

Otevírací doba

Pondělí–pátek: 9:00–17:00

 www.upoint.upol.cz

  [upoint.upol](https://www.instagram.com/upoint.upol)

obsah

- 2 — Univerzita jako chrám moudrosti
- 4 — Dobré televizní ráno z univerzity
- 5 — Zahájení akademického roku
- 6 — Předpověď odborníků z přírodovědecké fakulty se naplnila, sršeň asijská se objevila v západní části republiky
- 6 — Bánovský poklad vydal archeologům překvapivá zjištění
- 7 — Na právnické fakultě diskutovaly špičky oboru o použití ozbrojené síly v mezinárodním právu
- 7 — Pedagogická fakulta přivítala své absolventy
- 8 — Začala stavba nové budovy pro výuku budoucích lékařů a zdravotníků
- 8 — Projekt teologické fakulty se věnuje prezentaci sakrálních památek
- 9 — Fakulta tělesné kultury uspořádala setkání odborníků na analýzu pohybu
- 9 — Fakulta zdravotnických věd hostila zahraniční porodníky a fyzioterapeuty a slavila zisk grantu
- 10 — Olomoucká vědkyně vyvinula novou metodu sponkování a značkování peptidů
- 11 — Elitní projekt posune hranice nanotechnologií v energetice i medicíně
- 12 — Čína očima jejích sousedů: výzkumníci přinesli důležitá data pro české i evropské politiky
- 13 — Portrét – Irena Smolová: geografka a předsedkyně Akademického senátu UP
- 16 — Úspěchy akademiků a studentů
- 19 — Jazykové okénko
- 20 — Univerzita otevřela unikátní prostor
- 21 — Prezidentská návštěva
- 22 — Pocta pro profesora Jaroslava Peprníka
- 23 — Čestný doktorát pro kardinála Christopa Schönborna
- 24 — Noc vědců odhalila tajemství vědy
- 26 — Cílová stanice: Olomouc. Univerzita pozvala absolventy
- 27 — Rozhovor – Michal Malacka o české společnosti: Opět hledáme mecenáše, který by se o nás postaral
- 30 — Kaleidoskop krátkých zpráv
- 32 — Měsíc v Indonésii: nezvyklé diagnózy i příbuzní na pokojích
- 33 — Zkušenost – Nejsmyslnější dovolená, jakou jsem kdy zažil
- 35 — Absolventka – Zdeňka Lammelová: Euroculture spojuje
- 37 — Životní styl – Háje Františka Palackého jako památka na první dobrovolnický den
- 38 — Při vodní terapii pomáhá fyzika, s výzkumem Nadační fond UP
- 39 — Zrcadlení – Izrael
- 40 — Odkaz – Všechno dění je zákonité

titulní strana – předsedkyně AS UP Irena Smolová | foto: Jakub Čermák

Žurnál | Vychází dvakrát za semestr | Registrace: MK ČR E 12524, ISSN 1804-6754 | Vydává Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 779 00 Olomouc | IČ: 61989592 | Vedoucí redakce: Ivana Pustějovská | Layout: Věra Marešová | Sazba: Michaela Cyprová | Korekce: Jití Slavík | Redakce: Biskupské nám. 1, Olomouc | +420 585 631 155 | zurnal@upol.cz | Tisk: Profi-tisk group Olomouc | Náklad 2 000 ks

Milé studentky, milí studenti, vážené kolegyně, vážení kolegové,

nový akademický rok sotva začal, ale kalendářní rok už se pomalu sune ke svému konci a s ním také oslavy, kterými si připomínáme 450 let od založení univerzity v Olomouci. Jsem přesvědčený, že je mezi vámi opravdu jen minimum těch, kteří si nenašli cestu na některou z akcí, jimiž jsme v posledním roce naše výročí slavili. Potkávali jsme se na reprezentačním plese, majálesu, na narozeninách Františka Palackého nebo na absolventském dni, ale i v rámci spousty dalších tradičních či letos speciálně připravených výročních událostí. Přivítali jsme v Olomouci řadu vzácných hostů včetně rektorů a dalších významných představitelů českého vysokého školství při slavnostním zahájení letošního akademického roku, ale také prezidenty zahraničních univerzit, kteří přijeli na mezinárodní setkání Aurora Olomouc Biannual. Uspořádali jsme speciální výstavu k historii olomoucké univerzity ve Vlastivědném muzeu Olomouc, vydali jsme při příležitosti výročí UP několik zajímavých knih a publikací, na počest naší alma mater byla zkomponována hudební suita nebo vznikla velkoplošná nástěnná malba. Podařilo se nám univerzitu dostat do celoplošného vysílání České televize nebo na vlny Českého rozhlasu Vltava, slavili jsme například i v Českém centru v New Yorku nebo v Národním českém a slovenském muzeu a knihovně v Cedar Rapids v USA.

Mohl bych pokračovat dál a ani tak by zřejmě výčet akcí, jimiž jsme prezentovali univerzitu a její výročí, nebyl kompletní. Děkuji všem, kteří se na letošních oslavách podíleli, odvedli obrovský kus práce, obdiv a uznání jsme sklízeli ze všech stran. Jsem také vděčný, že jsem mohl být u toho. Skutečnost, že mohu stát v čele univerzity právě v době, kdy si připomíná tak významné výročí, je pro mě velkou poctou. Ať žije, roste a zkvětvá Univerzita Palackého v Olomouci.

Martin Procházka, rektor

téma

Univerzita jako chrám moudrosti

text: Ivana Pustějovská
foto: Vojtěch Duda

Historie fascinující, univerzita inspirující. I takový by mohl být podtitul hned dvou výstav, které k letošnímu výročí univerzity připravilo Vlastivědné muzeum v Olomouci. Zavedou návštěvníky do minulosti, do počátku, kdy „to“ ve městě, které dnes hrdě nese titul „univerzitní“, před 450 lety všechno začalo.

Expozice Chrám moudrosti, jezuitská univerzita v Olomouci 1573–1773, evokuje přichozím dávno zapomenutý příběh dialogu mezi vědou a náboženstvím. Představuje olomoucké vysoké učení v jeho prvních dvou stoletích existence, kdy výuka, správa i vedení univerzity byly plně v rukou jezuitů, dynamického a progresivního řeholního společenství. Kurátoři Zdeněk Orlita a Filip Hradil originálním způsobem v univerzitním duchu přetvo-

řili muzejní sál Václava III. „Navrhli jsme vytvořit prostor odkazující svou podobou na dnes již neexistující barokní univerzitní aulu, v níž se po stranách nacházely zavěšené obrazy dobrodinců olomouckého vysokého učení,“ vysvětlil Zdeněk Orlita. Součástí výstavy je také v její centrální části umístěné „illuminarium“. Kruhový objekt, v němž se na vnitřní stěnu promítají jména rektorů jezuitské univerzity s datem vrocení jejich úřadu. Výstava návštěvníkům ukazuje několik desítek rozmanitých exponátů spojených s dějinami vysokého učení. K nejcenějším z nich patří párové glóby ze sbírky Vlastivědného muzea v Olomouci, které tvořily součást knihovny jezuitské akademie. K nepřehlédnutelným patří na výstavě i rozměrné grafické listy, tzv. univerzitní teze, vydávané u pří-

ležitosti závěrečných disputací kandidátů akademických gradů, nebo také tři starobylá olomoucká univerzitní žezla.

A právě žezla jsou středobodem expozice Symboly moudrosti. Ta komorním způsobem prezentuje na podsvícených tmavých panelech nově zdokumentovaná žezla rektora a jednotlivých fakult olomouckého vysokého učení, a to jak ta historická, která jsou dnes v držení Univerzity Innsbruck, tak ta aktuálně používaná, vzniklá v éře moderní Univerzity Palackého. K této unikátní výstavě Vydavatelství Univerzity Palackého připravilo katalog s fotografiemi třinácti žezel a rektorských a děkanských řetězů.

Obě výstavy jsou k vidění do 11. 2. 2024. Součástí programu je i řada doprovodných akcí.

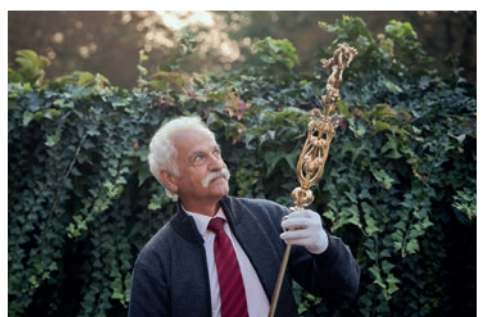

foto: Jakub Čermák

Dobré televizní ráno z univerzity

Po celý letošní rok si připomínáme 450 let od založení vysokého učení v Olomouci. Takové výročí si nemožná nechat ujít ani Česká televize. Na dva dny televizáci vyměnili prostředí ostravského studia za kulisy Uměleckého centra UP, aby divákům Dobrého rána na ČT2 představili naši alma mater. Během dvou a půl hodiny živého vysílání se mluvilo nejen o úctyhodné historii, ale také o tom, čím žije naše univerzita nyní. Slovo dostali jak pedagogové, tak studenti. V přímém přenosu vystoupil mj. rektor Martin Procházka, historik Tomáš Parma z CMTEF, psycholog Martin Dolejš z FF, pedagožka Petra Šobáňová z PdF či absolvent a hudebník Jiří Pavlica. Diváci se dozvěděli i o naší Univerzitě třetího věku, o některých zajímavých výzkumech, činnosti Dobrovolnického centra UP nebo o projektu Expedice PřesBar, kterou pro osoby se zdravotním znevýhodněním organizují studenti FTK UP. Kamera nahlédla také do laboratoří, Pevnosti poznání a výtvarných ateliérů. (ipu, vim)

ZÁZNAM
VYSÍLÁNÍ

foto: Jakub Čermák

událost

Zahájení akademického roku

Univerzita Palackého hostila slavnostní zahájení akademického roku 2023/2024 vysokých škol České republiky. V Arcibiskupském paláci se sešlo na dvě stě hostů jak z České republiky, tak i ze zahraničí, včetně čtyř desítek rektorek a rektorů tuzemských vysokých škol, ministra školství a dalších osobností. Zahájení bylo součástí programu České konference rektorů, která po dva dny jednala v Olomouci. (ipu)

Předpověď odborníků z přírodovědecké fakulty se naplnila, sršeň asijská se objevila v západní části republiky

Invazí nebezpečné sršně asijské, která již pronikla na území Česka a nedávno byla poprvé odchycena a identifikována v okolí Plzně, je kvůli příhodným životním podmínkám ohrožena zejména západní část republiky. Zpozornět by měli odborníci a včelaři hlavně v okolí Českých Budějovic, Plzně a v Podkrusnohoří. Vyplývá to z unikátního počítačového modelu šíření tohoto predátora likvidujícího včelstva, který v letošním roce dokončili odborníci z přírodovědecké fakulty.

„Přítomnost sršně asijské na Plzeňsku potvrzuje správnost naší predikce, která poukazuje na zvýšené riziko právě na západě Česka, a to zejména v okolí městských oblastí,“ uvedl Jan Brus z katedry geoinformatiky.

Sršeň asijská je invazní druh blanokřídlého hmyzu původem z jihovýchodní Asie, je zhruba o 10 až 20 procent menší

než v České republice běžná sršeň obecná. „Jedná se ale o velmi dravého predátora, který se specializuje na lov hmyzu, zejména včel a dalších druhů opylujícího hmyzu,“ doplnil Jiří Danihlik z katedry biochemie.

Včely tvoří až 70 procent potravy sršně asijské, která tak výrazně decimuje včelstva a vyvolává oprávněné obavy nejen evropských včelařů. V Evropské unii je považována za vysoce rizikový druh hmyzu, který ohrožuje původní biodiverzitu.

Experti z přírodovědecké fakulty se před více než rokem kvůli rostoucímu riziku invaze sršně asijské do Česka rozhodli vytvořit model, který na základě dat o výskytu tohoto predátora v západní Evropě dokáže určit místa v České republice s nejpříhodnějšími podmínkami pro jeho šíření. Z databází mapujících potvrzený výskyt sršně asijské v Evropě vědci vybrali přes 2000

pozorování tohoto hmyzu. Z průměru dostupných klimatických dat z let 1991–2020 pak použili devět proměnných se statisticky největším vlivem na šíření sršně asijské. Z vytvořeného počítačového modelu následně vyplynulo, že příhodné podmínky tomuto hmyzu nabízejí převážně oblasti v západní části České republiky.

Pro následující období do roku 2050 je predikce získaná pomocí modelu obdobná, pouze se výrazně zvýšila vhodnost jednotlivých lokalit, které mají už nyní příhodné podmínky. „Můžeme tak zamezit šíření tohoto invazivního druhu především s ohledem na včelaření,“ dodává Jan Brus.

Dosavadní data o šíření sršně asijské v Evropě podle odborníků ukazují, že klimatické podmínky v Česku tomuto druhu zatím příliš nevyhovují. Zejména chladný průběh zimy by mohl být pro sršeň asijskou fatální. (cho)

Bánovský poklad vydal archeologům překvapivá zjištění

Odborníci z Filozofické fakulty Univerzity Palackého se podíleli na výzkumu předmětů,

tů, které byly nalezeny v okolí obce Bánov. Přišli s překvapivým zjištěním: Bánovský poklad lze označit jako soubor předmětů, které byly společně uloženy do země v době železné, a to během určitého rituálu.

„Kromě železné sekery a keramické nádoby, v níž byla část předmětů uložena, se depot skládá ze součástí bohatého ženského kroje v podobě bronzových šperků a dvou železných opaskových kruhů. Kroj pravděpodobně patřil vysoce postavené ženě, velmožce,“ uvedl vedoucí autorského týmu Martin Golec z katedry historie FF UP.

Mezi nalezenými šperky jsou mimo jiné i dva tisíce jantarových korálků. Tím se depot stal nejpočetnějším souborem pravěkého jantaru z území České republiky. Díky přírodovědným analýzám, které provedl Lukáš Kučera z Přírodovědecké fakulty UP, vědci nyní i ví, že jantar pochází z Pobaltí. A protože i některé z bronzových šperků nemají původ na Moravě, zasazují odborníci Bánovský poklad do průběhu trasy Jantarové stezky, jež ve starší době železné spojovala Pobaltí se Středomořím. Na výzkumu spolupracoval i Archeologický ústav AV ČR v Brně a Univerzita Karlova v Praze. (map)

Na právnické fakultě diskutovaly špičky oboru o použití ozbrojené síly v mezinárodním právu

Sedmdesát odborníků na mezinárodní právo ze čtyř kontinentů, včetně předních světových expertů, přilákala do Olomouce konference International Law and the Regulation of Resort to Force: Exhaustion, Destruction, Rebirth? Symposium pořádalo Centrum pro mezinárodní humanitární a operační právo (CIHOL) při právnické fakultě. Jednotícím tématem dvoudenního setkání byl zákaz použi-

tí ozbrojené síly v mezinárodním právu, jeho současný stav a perspektivy dalšího vývoje.

Pořadatelé konferenci rozdělili do 15 tematických panelů, do nichž se aktivně zapojilo bezmála padesát řečníků z více než třiceti institucí. „Většina panelů se konala paralelně, účastníci si tak mohli částečně ušít program na míru dle svého odborného zájmu,“ vysvětlil Marko Svecovic z katedry mezinárodního a evropského práva PF UP a člen CIHOL. Mezi přítomnými byli vědecktí pracovníci i experti z praxe. Mnozí zastupovali prestižní a etablované světové instituce, jako například Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law, Americký červený kříž, Polskou akademii věd nebo British Institute of International and Comparative Law.

K nejsledovanějším řečníkům a významným účastníkům patřili Dire Tladi a Pavel Šturma, bývalí předsedové Komise OSN pro mezinárodní právo, Niels Blokker z Leidenské univerzity, Douglas Wilson, ředitel Kanceláře generálního pro-

kurátora Spojeného království, Nicholas Tsagourias z Univerzity v Sheffieldu, nebo Tom Ruys z Univerzity v Ghentu.

Podle organizátorů konference splnila očekávání. „Povedlo se nám propojit mladou generaci vědců s experty světového významu z různých částí světa a prodiskutovat s nimi komplexně problematiku, která je nejen pilířem systému mezinárodního práva, ale ve světle současného dění je jí věnována velká pozornost. Účastníci ocenili načasování symposia, ale i jeho vysokou úroveň po odborné, společenské i organizační stránce,“ zhodnotil Martin Faix, vedoucí CIHOL a proděkan pro zahraniční záležitosti PF UP. Podle něj konference umožnila ukázat kvality středoevropské vědy a fakultě přinesla prestiž i rozšíření sítě kontaktů o významné mezinárodní instituce.

CIHOL uspořádalo symposium ve spolupráci s Univerzitou v Grazu a za podpory Ministerstva obrany Slovenské republiky, Evropské společnosti pro mezinárodní právo a Velvyslanectví Nizozemského království v ČR. (eha)

Pedagogická fakulta přivítala své absolventy

Bohatý dvoudenní program plný informací, inspirace a přátelského setkávání připravila Pedagogická fakulta UP pro své absolventy a příznivce školy. Ti se navzájem potkávali při prohlídkách kateder, ústavů, při zajímavých workshopech, na výstavě diplomantů a diplomantek či při koncertě absolventů a studentů.

„Dny pro absolventy mají u nás už dlouholetou tradici. Jde o malý festival katederních akcí. Víme, že se naši absolventi zajímají o konkrétní edukativní akce typu workshopů, a proto jsme jich letos zařadili hned několik. Naši absolventi stojí o sdílení různých tipů do praxe nebo projektů, jejichž výstupy mohou využít ve své učitelské profesi. Přirozeně mají zájem o setkání se spolužáky a vyučujícími přímo na pracovištích, kde kontakt pěstujeme dlouhodobě,“ uvedla proděkanka fakulty Petra Šobáňová.

I letos si zájemci mohli prohlédnout například budovu na Žižkově náměstí. Prohlídku nabídlo i Umělecké centrum UP, do jehož ateliérů se přijela podívat například Hana Čermáková. „Mám to tady ráda. Byť

jsem začínala studovat v době, kdy naše katedra byla ještě v prostorách dnešního Arcidiecézního muzea, tady v Konviktu je zvláštní atmosféra, která mě neustále přitahuje. Jsem moc ráda, že jsem se zase

mohla potkat se spolužáky, pedagogy a že jsem s nimi mohla sdílet a konzultovat svou činnost,“ uvedla. Dny absolventů na pedagogické fakultě navštěvují každoročně stovky bývalých studentů. (map)

8 fakult
1 univerzita

Začala stavba nové budovy pro výuku budoucích lékařů a zdravotníků

Symbolickým poklepáním základního kamene ve tvaru srdce před Teoretickými ústavami byla slavnostně zahájena stavba nové budovy pro výuku studentů Lékařské fakulty a Fakulty zdravotnických věd Univerzity Palackého. V moderním objektu bude k dispozici aula pro bezmála 400 osob, prostory pro praktickou výuku budoucích lékařů a zdravotníků na nejmodernějších simulátorech a také menza, která uspokojí 2000 strávníků denně. Stavební práce by měly být dokončeny na začátku roku 2026.

„Jsem velmi rád, že se podařilo tento záměr uskutečnit, a věřím, že po vybudování nové budovy budou prostorové požadavky naší fakulty zajištěny na dalších 20–30 let.

Velká posluchárna bude využita především pro studijní program Všeobecné lékařství, kde počet studentů v prvním ročníku aktuálně přesahuje 270, ale současně i pro další programy a společné akce jednotlivých ročníků. Simulační patro zase umožní rozšířit praktickou výuku na nejmodernějších simulátorech tak, aby si studenti osvojili potřebné kompetence a jejich profil odpovídal současným požadavkům na absolventa lékařské fakulty,“ uvedl Milan Kolář, děkan LF UP.

Také fakulta zdravotnických věd využije nových prostor k umístění všech simulačních technologií na jedno místo. „Jsem přesvědčen, že i díky výstavbě nové budovy a ve spolupráci s fakultou zdravotnic-

kých věd a Fakultní nemocnici Olomouc se tu podaří vybudovat centrum výuky, vědy a zdravotnické péče, které bude excelentní nejen v rámci Olomouckého kraje, ale celé České republiky,“ dodal Milan Kolář.

Za podobou nové čtyřpodlažní budovy stojí brněnský Ateliér Velehradský. Novostavba v Hněvotínské ulici zaujme neobvyklým tvarem i pláštěm z trojúhelníkových skleněných a plechových červených panelů. Náklady na stavbu včetně veškeré infrastruktury, interiérového vybavení a úpravy přilehlého okolí přesáhnou částku 640 milionů, přičemž přibližně dvě třetiny pokryje dotace ze státního rozpočtu. Zbývající třetinu uhradí univerzita z vlastních zdrojů. (vim)

Projekt teologické fakulty se věnuje prezentaci sakrálních památek

Možnostmi prezentace sakrálních staveb nejen v rámci kulturních a vzdělávacích akcí se zabývá nový projekt Cyrilometodějské teologické fakulty UP podpořený Ministerstvem kultury ČR. Pětiletý aplikovaný výzkum týmu, v němž se propojuje akademická sféra, památková péče i církevní instituce, přinese vedle odborných

metodik také specializované mapy a výstavy pro veřejnost.

Hlavním cílem je vytvoření dvou komplexních metodik vhodné prezentace sakrálních památek. První se zaměří na zpřístupnění církevních objektů při kulturních a vzdělávacích událostech, zejména během Noci kostelů, kterou chtějí řešitelé projektu jako stále oblíbenější akci s ekumenickým rozměrem podrobněji přiblížit. Druhá metodika nabídne obecnější pohled na formy a možnosti prezentace sakrálních památek jako významné součásti živé kultury a národního kulturního dědictví.

„Věřím, že se nám metodiky podaří zpracovat tak, aby byly srozumitelné a zajímavé pro odborníky i širší veřejnost. Důležitá pro prezentaci v tomto ohledu je myšlenka kostela bez bariér, kdy ona bariéra může vycházet z nepochopení obsahu kostela, jeho funkcí, ikonografie a podobně,“ uvedla Jitka Jonová z katedry církevních

dějin a dějin křesťanského umění CMTF UP, která řešitelský tým vede.

Dalšími výstupy projektu budou interaktivní specializované mapy zaměřené na kostely a další sakrální památky při významných poutních stezkách v olomoucké arcidiecézi. Plánována je také monografie věnovaná poutnímu místu Kalvárie v Jaroměřicích u Jevíčka, která se má stát vzorem pro obdobné publikace o dalších místech. V neposlední řadě budou uspořádány dvě výstavy v kryté olomouckého dómu sv. Václava doprovázené kritickým katalogem. Jedna představí významného mecenáše, olomouckého kanovníka Jiřího Jindřicha z Mayerswaldu, druhá svatováclavskou klenotnici.

Projekt Sakrální objekty: prezentace, péče a zhodnocení je podpořen Ministerstvem kultury ČR v rámci programu NAKI III. Další informace o projektu jsou k dispozici na www.sakralniobjekty.upol.cz. (vim)

Fakulta tělesné kultury uspořádala setkání odborníků na analýzu pohybu

Po šesti letech se do Olomouce vrátila konference Analýza pohybu v České republice a na Slovensku, na které se s cílem podpořit vzájemnou spolupráci sešly čtyři desítky biomechaniků, bioinženýrů, fyzioterapeutů a dalších odborníků, kteří se analýzou lidského pohybu zabývají. Během dvou-denního programu zaznělo dvacet příspěvků z nejrůznějších oblastí základního i aplikovaného výzkumu, hovořilo se například i o vlivu nošení ochranných pomůcek na posturální stabilitu příslušníků integrovaného záchranného systému nebo o biomechanických parametrech chůze v barefoot obuvi.

„Jedním ze dvou klíčových řečníků byl Roman Farana z Pedagogické fakulty Ostravské univerzity, který se dlouhodobě snaží analyzovat provedení pohybu v gymnastice a aplikovat získané poznatky ve sportovním tréninku. Druhým byl „domácí“ Miroslav Janura, který mluvil o historii kinematické analýzy pohybu v ČR. Jeho přednáška byla nejen odborně zajímavá, ale také vtipná, jak bývá u pana profesora zvykem,“ uvedl Zdeněk Svoboda, vedoucí pořádající katedry přírodních věd v kinantropologii.

Vyzdvihl také vystoupení dvou pracovnic Slovenské akademie věd. Diana Bzdúšková prezentovala studii, v níž zkoumala vliv strachu z výšky na rovnováhu v prostředí virtuální reality, Jana Kimijanová se zase věnovala problematice posturálního nastavení při zahájení chůze ve vztahu k riziku pádu. Vedle přednášek se účastníci mohli v prezentačních stánkách na vlastní smysly seznámit s některými moderními technologiemi, které lze při

zkoumání pohybu využít, jako jsou kamerové systémy či aplikace ve virtuální realitě. Nechyběla ani posterová sekce, o kterou byl podle organizátorů nečekaný zájem. „Od účastníků máme velmi pozitivní ohlasy. Oceňuji mimo jiné dobrou organizaci a několik z nich i projevil zájem o stáž v laboratořích FTK UP,“ dodal Zdeněk Svoboda. Konference se konala popáté, fakulta ji již jednou hostila – v roce 2017. (vim)

Fakulta zdravotnických věd hostila zahraniční porodníky a fyzioterapeuty a slavila získání grantu

Dvě úspěšné mezinárodní konference i jedno významné prvenství si na úvod akademického roku připsala na konto Fakulta zdravotnických věd UP. Nabídný program nabídl v pořadí čtvrtý ročník školy pro porodní asistentky Olomouc School in Midwifery. Resuscitace novorozence, porod do vody, techniky šití porodních ran, krvácení po porodu – to je jen několik bodů

z akce, které se zúčastnili hosté ze Slovenska, Belgie, Estonska a vůbec poprvé také z Norska. „Účastníci letošní školy, kterých bylo téměř třicet, si odnesli řadu nových poznatků a podnětů. Belgické lektorky vedly zajímavý workshop o stále aktuálnějších porodu do vody, a to včetně praktické ukázkou. Lektorky z Estonska hovořily o poporodním krvácení a seminář hostů z Norska byl zaměřený na tamní komunitní péči,“ přiblížila zástupkyně přednosty Ústavu porodní asistence FZV UP Kateřina Janoušková. V bohatém programu došlo také k propojení s Podzimní školou fyzioterapie a ergoterapie, jejíž první ročník probíhal na fakultě ve stejném termínu a zúčastnili se jí hosté ze Slovenska, Belgie a Finska.

Důvodem k radosti byly nejen vydařené akce s mezinárodní účastí, ale také historicky první grant Technologické agentury ČR udělený fakultě zdravotnických věd. Získal jej projekt Aplikace optimální

zvané well-being strategie u zdravotníků. Během pandemie covidu-19 sehráli zdravotničtí pracovníci důležitou roli. Jejich pomoc při boji s virem si však vyžádala svou daň v podobě nárůstu stresu a příznaků syndromu vyhoření. Na FZV UP se proto rozhodli vytvořit webovou a mobilní aplikaci k prevenci a redukci stresu a snížení výskytu vyhoření. Řešitelkou projektu je Simona Dobešová Cakirpaloglu, zástupkyně přednostky Ústavu společenských a humanitních věd FZV. „Hlavním cílem projektu je prevence a identifikace psychosociálních rizik u zaměstnanců ve zdravotnictví s konečným cílem podpořit jejich well-being,“ uvedla Simona Dobešová Cakirpaloglu. Aplikace, jejíž vývoj potrvá do června 2026, nabídne autodiagnostiku úrovně stresu a stupně syndromu vyhoření s možností vytvoření personalizovaného denního plánu, podle kterého bude uživatel praktikovat techniky používané ke snížení stresu. (dkr)

Olomoucká vědkyně vyvinula novou metodu sponkování a značkování peptidů

Novou metodu tzv. sponkování peptidů, která nabízí další možnosti jejich využití například v oblasti cílených léčiv či v biologii, vyvinula absolventka doktorského studia na katedře organické chemie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého Soňa Krajčovičová, v současné době působící na University of Cambridge. Výsledky jejího výzkumu, zaměřeného na sponkování a značkování peptidů, byly publikovány v renomovaném časopise *Angewandte Chemie*.

Peptidy jsou důležité organické sloučeniny složené z aminokyselin. V živých organismech regulují biochemické procesy v buňkách, tkáních i orgánech a také vytvářejí proteiny. Ve své přirozené formě ale zpravidla nejsou dostatečně stabilní a snadno podléhají nežádoucí enzymatické degradaci. Vědci proto už dříve vyvinuli spon-

kování peptidů (z angl. peptide stapling), které umožní „uzamknout“ strukturu peptidu do stabilnějšího prostorového uspořádání a výrazně zvyšuje jejich odolnost.

„Objevila jsem nyní nový syntetický způsob, jak využít aminokyselinu tryptofan při sponkování peptidů a jejich funkční modifikaci,“ uvedla Soňa Krajčovičová. Prostřednictvím sponek z tryptofanu, které uzamknou prostorové propojení aminokyselin, lze do peptidů zavádět užitečné látky. Mohou mít podobu léčiva, jako například doxorubicinu, nebo fluorescenčního barviva, což rozšiřuje možnosti jejich využití.

Díky tomuto novému postupu mohou vědci peptidy také různě funkčně modifikovat v pozdní fázi jejich syntézy. „To nám umožňuje rychle a účinně vytvářet mnoho různých biokonjugátů s biologickým i medicínám využitím z jednoho spo-

lečného meziprojektu. Například můžeme jednoduše přidat fluorescenční značky, které nám pomohou sledovat pohyb peptidů v buňkách, nebo můžeme syntetizovat peptidy speciálně zacílené k rakovinovým buňkám. Naše metoda šetří peníze a hlavně čas,“ řekla Soňa Krajčovičová.

Zahraniční stáž na University of Cambridge získala Soňa Krajčovičová díky stipendiu Nadace Experientia a Grantové agentury ČR. Peptidům se mladá vědkyně věnuje už delší dobu. „Nápad využít aminokyselinu tryptofan při sponkování peptidů a jejich funkční modifikaci byl čistě můj. Během celé doby jsem na této části výzkumu pracovala v Cambridge nezávisle v rámci skupiny profesora Davida Springa, který mi nechával ve všem zcela volnou ruku, ale ve finále mi dal velmi cenné rady při finalizaci publikace,“ dodala Soňa Krajčovičová.

Peptidy jsou důležité organické sloučeniny složené z aminokyselin. V živých organismech regulují biochemické procesy v buňkách, tkáních i orgánech a také vytvářejí proteiny. Ve své přirozené formě ale zpravidla nejsou dostatečně stabilní a snadno podléhají nežádoucí enzymatické degradaci.

text: Martina Šaradínová
ilustrační foto: Viktor Čáp

věda

Elitní projekt posune hranice nanotechnologií v energetice i medicíně

Zásadní objevy, které posunou hranice současných nanotechnologií a najdou celou řadu uplatnění v praxi, očekávají vědci zapojení do projektu Technologie za hranicí nanosvětla (TECHSCALE) pod vedením Českého institutu výzkumu a pokročilých technologií (CATRIN) Univerzity Palackého. Pětiletý projekt uspěl v operačním programu Jan Amos Komenský ve výzvě Špičkový výzkum s druhým nejvyšším bodovým ohodnocením a získal dotaci 481,7 milionů korun.

„Získání projektu z této prestižní a náročné výzvy, na niž jsme se připravovali zhruba rok, považuji za obrovský úspěch. Jsem přesvědčený, že jsme uspěli nejen díky velmi aktuálnímu a dobře zacílenému tématu, ale i zkušenostem našich výzkumníků a interdisciplinárnímu zaměření výzkumu, což je ostatně jedním z klíčových poslání CATRIN. Při řešení projektu se propojíme s kolegy z pěti fakult Univerzity Palackého a s vědci z Univerzity Karlovy a CEITEC VUT. To nám umožní posílit naše výzkumné úsilí, dosáhnout ještě významnějších výsledků a výrazně přispět k rozvoji vědy a technologií v naší společnosti,“ uvedl ředitel CATRIN Pavel Banáš. Za Univerzitu Palackého se projektu účast-

ní také vědci z filozofické, lékařské i právnické fakulty, fakulty zdravotnických věd a Cyrilometodějské teologické fakulty.

Výzkumníci vyvíjejí nové nanomateriály a technologie, které přispějí k řešení dvou aktuálních globálních výzev, jimiž je získávání a ukládání obnovitelné energie a vývoj nových materiálů pro zlepšení kvality života. Součástí projektu bude také posuzování společenských dopadů a přijetí nových technologií ze strany veřejnosti.

„Hlavním zaměřením projektu je návrh, příprava a využití nové třídy materiálů, které připravíme pomocí průlomové metody jednoatomárního inženýrství. Očekáváme zásadní objevy, které posunou hranice současných nanotechnologií a najdou uplatnění například při ukládání energie, chemické katalýze v chemickém a farmaceutickém průmyslu, diagnostice některých onemocnění i jejich léčbě. Součástí projektu bude mimo jiné i vývoj nových materiálů pro antimikrobiální terapii a pro boj s bakteriální rezistencí vůči antibiotikům,“ uvedl hlavní řešitel projektu Michal Otyepka z CATRIN, mimo jiné čtyřnásobný držitel prestižních grantů Evropské výzkumné rady.

Například kolegové z Univerzity Karlovy se zaměří na cílenou syntézu nových

typů zeolitů a jiných porézních materiálů. „Naším úkolem je vyvinout nové vysoce aktivní a selektivní katalyzátory na bázi přesně definovaných jednoatomárních aktivních center na vhodných nosičích pro přípravu speciálních chemikálií a využít je například v kaskádových reakcích nebo při přípravě chirálních molekul důležitých třeba pro farmaceutický průmysl,“ objasnil Jiří Čejka z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy.

„Věřím, že zapojením širokého spektra vědců od přírodních věd až po sociálně-humanitní a právní vědy se nám podaří změnit paradigma vývoje nových materiálů a technologií, které budou od počátku navrhovány jako bezpečné a zodpovědné,“ dodal Otyepka.

Celková dotace výzvy činila 8 miliard korun, z 15 úspěšných projektů jich osm získaly ústavy Akademie věd ČR. Dalšími podpořenými žadateli jsou vedle UP i Vysoké učení technické v Brně, Západočeská univerzita v Plzni, VŠB – Technická univerzita Ostrava, Univerzita Karlova, Masarykova univerzita a Masarykův onkologický ústav. Na pěti z těchto projektů se budou podílet také vědecké týmy z UP jako partneři.

Čína očima jejích sousedů: výzkumníci přinesli důležitá data pro české i evropské politiky

Mezinárodní vědecký tým vedený Univerzitou Palackého ukončil výzkum globálních dopadů Číny z úhlu pohledu kultur Taiwanu, Ruska, Mongolska, Uzbekistá-

nu, Vietnamu, Kazachstánu, Kyrgyzstánu a dalších. Zjištění mají velký význam jak pro českou, tak evropskou politickou reprezentaci.

Politické dění, čínská občanská společnost, čínská umělecká tvorba i vliv čínské kultury a politiky v zahraničí byla témata, jimiž se zabýval mezinárodní vědecký tým v pětiletém projektu Sinofonní příhraničí – interakce na okraji. Pro podporu výzkumu vznikla i na Univerzitě Palackého specializovaná laboratoř, v níž se vědci věnovali jak zkoumání jazyka či materiální kultury, tak počítačovým analýzám minoritních jazyků a vlivu čínštiny na ně. Zabývali se i transformací uměleckých tradic, zemědělskou produkcí nebo kulturně politickým vlivem Číny ve střední Asii. Mezinárodní tým, jehož součástí byli i vědci z Filozofické fakulty UP, se zabýval i analýzou napětí mezi procesy hospodářské soutěže a spolupráce či trendy migrační aktivity mezi Čínou a okolním světem.

„V našem výzkumném centru působí vědci z celého světa. Protože je přímé zkoumání Číny stále složitější, uplatňujeme koncept zkoumání této země zvenčí. V něm se zaměřujeme na interakci v hraničních oblastech sinofonního světa. Tyto interakce poskytují unikátní a zároveň nový pohled na Čínu a její kulturní, politický či sociálně-ekonomický systém,“ uvedl za vědecký tým projektu Univerzity Palackého jeho projektový manažer Jiří Luňáček z katedry asijských studií FF UP. Výstupy, které vědci nabídli, poukazují podle něj na to, jak Čínská lidová republika rozšiřuje svůj vliv prostřednictvím mezinárodních institucí, rozvojových projektů a investic, zároveň i na to, jakým způsobem je vnímán a přijímán i její kulturní, politický a ekonomický vliv.

Průzkum globálního veřejného mínění podle vědců ukázal, že popularita Číny většinou zaostává za Spojenými státy a dalšími západními zeměmi. „Nedá se říct, že by měla Čína svět na své straně. Zároveň ani neplatí, že by svět vnímal Čínu výrazně negativně. Negativní vnímání je téměř výlučně charakteristické pro západní země a jejich spojence, jako je Jižní Korea a Japonsko. Státy EU včetně České republiky nemají ve svém vztahu k Číně jasně definovanou strategii a kolísají mezi přehnaným optimismem a skepsí. Jejich veřejné mínění je v globálním kontextu vůči Číně negativní,“ řekl výzkumný pracovník projektu Richard Turcsányi.

Ačkoliv Čína samotná je mnohým způsobům bádání uzavřena, zkoumání jejího okolí ukazuje, že tamní autoritářský režim kombinovaný s kapitalismem je efektivní silou, jež proměňuje své okolí ekonomicky i společensky. „Například významnými investicemi ve střední Asii, výstavbou infrastruktury v jihovýchodní a jižní Asii nebo spory o Jihočínské moře, jenž je klíčovou obchodní trasou, na které závisí ekonomika Číny, Japonska, Koreje, Taiwanu a dalších zemí. Čína se stává stále asertivnějším globálním hráčem, jenž společně s Ruskem usiluje o úpravu mezinárodního řádu,“ doplnil Richard Turcsányi.

Odborníci z FF UP navázali spolupráci s předními světovými vědeckými pracovišti, která se na výzkum Číny a jejího okolí specializují. Data, která z prestižního pětiletého projektu vzešla, předali jak zástupcům Ministerstva zahraničních věcí ČR, tak o nich informovali na půdě Evropského parlamentu či v rámci Evropského centra excelence pro boj proti hybridním hrozbám, které působí pod záštitou EU a NATO.

text: Šárka Chovancová
foto: Jakub Čermák

portrét

A full-body portrait of Irena Smolová, a woman with short, wavy, light-colored hair. She is wearing a black blazer over a black top with a decorative, beaded neckline, and a black skirt with a white polka-dot pattern. She is standing outdoors in a park-like setting with green grass and trees in the background. She is leaning her right hand on a wooden slatted bench. The lighting is natural, suggesting daytime.

Irena Smolová
geografka a předsedkyně
Akademického senátu UP

Irena Smolová (* 1970)

Pochází z Nového Města nad Metují. Geografické vzdělání získala na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kde absolvovala magisterské i doktorské studium. Od roku 1995 působí na katedře geografie přírodovědecké fakulty. V rámci vědeckovýzkumné a publikační činnosti se věnuje geomorfologii, zejména antropogennímu ovlivnění reliéfu, dále regionální geografii a regionálnímu rozvoji. Během své profesní dráhy vedla více než 50 bakalářských a více než 70 magisterských prací. Je garantkou studia učitelství geografie. Je autorkou několika vysokoškolských učebnic. Byla prodělkankou pro studijní, pedagogické a sociální záležitosti, místopředsedkyní AS PŘF UP, AS UP a předsedkyní Ekonomické komise AS UP. V září 2023 byla zvolena předsedkyní AS UP.

Nikdy Antarktidu nenavštívila, přesto tato oblast věčného ledu a zimy měla výrazný vliv na její budoucí povolání. Irena Smolová pochází z malebného Nového Města nad Metují, kde se setkala s Josefem Sekyrou, který vstoupil na území jižního pólu na Antarktidě. Jeho cestovatelské zážitky a zkušenosti ovlivnily mladou studentku při výběru studia. Volba padla na přírodovědeckou fakultu Masarykovy univerzity v Brně.

Další osudové setkání proběhlo při psaní diplomové práce. „Na mapování chráněné krajinné oblasti Broumovsko, které bylo čerstvě vyhlášeno jako nové chráněné území, jsem pracovala s profesorem Jaromírem Demkem z olomoucké univerzity. Výzkum v terénu a „běhání“ po skalních městech mě tak strašně bavily, že když tento známý geograf odcházel do důchodu a nabídl mi práci na katedře geografie, tak jsem přijala. V mém profesním životě jsem měla příležitost potkat mnoho dalších inspirujících lidí. Ráda bych jmenovala alespoň jednoho z nich, geografa Václava Touška, který byl mým učitelem v Brně a dnes je mým váženým kolegou na katedře.“

Začátky ale nebyly úplně jednoduché. „Protože pocházím z podhůří Orlických hor, musela jsem si na rovinatou Hanou postupně zvyknout. Mentalita lidí je tady

odlišná. Ale spojila jsem život s Olomoucí, krásným historickým městem, a rozhodně nelituji.“

Irena Smolová na přírodovědecké fakultě pracuje od roku 1995. Ve své vědecké práci se věnuje geomorfologii, zejména antropogennímu ovlivnění reliéfu, regionální geografii a regionálnímu rozvoji. Je autorkou několika vysokoškolských učebnic, vědeckých monografií a kapitol v monografiích tuzemských i zahraničních.

„Největší posun zaznamenala geografie od dob mého studia v geografických informačních systémech. Absolventi geografie mají komplexní pohled na území a jsou schopni využívat moderní metody. Významným pokrokem je dostupnost obrovského množství dat, která mohou využívat a která dříve nebyla tak snadno dostupná. V porovnání s jinými státy máme velkou výhodu, že většina geodat je obvykle zdarma dostupná pro veřejnou správu a vzdělávání.“

Vědkyně a pedagožka se ráda setkává se svými studenty a plní roli garantky studia učitelství geografie. „Práce se studenty mě stále velmi baví, je pro mě obohacující. Jsem ráda, že máme motivované a velmi schopné studenty, i když občas mě některé věci překvapí. Například to, že i když na rozdíl od naší generace mohou kamkoli cestovat, tak to

dnes již jako výhodu nevnímají. Ale samozřejmě existují i ti, kteří cestují velmi hodně a využívají všech možností. Studenti se k nám na učitelství geografie hlásí z celé České republiky i ze Slovenska a těší mě, že velký zájem je i z východních Čech.“

Cestování, i když v současné době spíše relaxačního charakteru, patří ke koníčkům Ireny Smolové. „Radost mi dělá pobyt na horách a ráda poznávám nová místa. Například nedávno mi velkou radost udělal bylinkový víkend na zámku Křtiny, kde jsme se seznámili s různými druhy bylin, sbírali je a učili se, jak je

zpracovávat.“ Kromě cestování má ráda také knihy, architekturu a rodinná setkání. „Pro mě mají rodinné akce velký význam. Pořádáme je pravidelně. Nedávno jsem si také říkala, že si musím udělat alespoň jeden den volna v týdnu k relaxaci, abych nabrala energii a mohla se dívat na život s větším nadhledem.“

Irena Smolová zastávala několik důležitých pozic v rámci Univerzity Palackého, včetně role předsedkyně Akademického senátu přírodovědecké fakulty a proděkanky pro studijní, pedagogické a sociální záležitosti. Taktéž působila jako místopředsedkyně Akademického senátu

Univerzity Palackého a předsedkyně Ekonomické komise AS UP. V září 2023 byla zvolena předsedkyní AS UP.

„Velmi dlouho jsem se rozhodovala, zda budu kandidovat. Původně jsem o tom vůbec nepřemýšlela, ale tím že na fakultě nebo mezi známými diskutujeme o problémech univerzity, uvědomila jsem si, že možná kvůli věku a zkušenostem, které mám, nastal ten správný čas,“ říká geografa. „Mým cílem je, abychom dokázali navzájem komunikovat a společně se věnovali otázkám, které jsou pro univerzitu klíčové. Je to pro mě velká čest a výzva.“

„Práce se studenty mě stále velmi baví, je pro mě obohacující. Jsem ráda, že máme motivované a velmi schopné studenty, i když občas mě některé věci překvapí. Například to, že i když na rozdíl od naší generace mohou kamkoli cestovat, tak to dnes již jako výhodu nevnímají.“

Veronika Machovská

ředitelka Místní akční skupiny
Šternbersko

Irenu znám téměř deset let. Seznámily jsme se během spolupráce v rámci Místní akční skupiny (MAS) Šternbersko, kde pracovala a stále pracuje jako odborná garantka na místním akčním plánu rozvoje vzdělávání pro Šternbersko a Olomoucko. Obě známe univerzitní prostředí, což nám umožnilo sdílet zkušenosti, zájem o oblast vzdělávání a snahu podílet se na zlepšení kvality vzdělávání v mateřských a základních školách. Během společných pracovních let se naše spolupráce proměnila i v hluboký přátelský vztah. U Ireny obdivuji schopnost analyzovat a efektivně zpracovávat velké množství zdrojů a dokumentů. Má dar uklidňovat náročné a někdy i vypjaté situace a vést jednání v klidném duchu. Ráda s ní diskutuji o otázkách současného školství a celkové problematice vzdělávání. Jako žena je mi velkým vzorem.

Michal Botur

katedra algebry a geometrie,
PřF UP

Irenu jsem zaznamenal na univerzitě už na začátku mého působení, když byla proděkankou pro studijní záležitosti. Nicméně teprve v posledních pěti letech, kdy jsem začal působit v univerzitní politice, jsem ji lépe poznal. Její pečlivý a pracovitý přístup k obrovskému množství materiálů a informací, s nimiž musí akademické senáty pracovat, mě fascinoval od samého začátku. Brzy jsem si také všiml, že se všemu, co dělá, věnuje s naprostým zápalem. Ale po několika letech spolupráce se mi nejvíc vybavuje Irenina citlivost a optimismus. V emocionálně náročných situacích byla tou, která nás povzbuzovala a dodávala sílu. V její přítomnosti se zdá, že konflikty neexistují, jakoby se jim vyhýbala. Irena je navíc vnímavý posluchač a dává přednost naslouchání před přílišným mluvením. Mám velkou radost, že jsem mohl Irenu poznat jako člověka i kolegu.

Profesor Jan Peřina obdržel Cenu Františka Palackého

UP udělila prestižní Cenu Františka Palackého profesorovi Janu Peřinovi za jeho dlouholetou vědeckou práci v oblasti kvantové, statistické a nelineární optiky. „Této ceny si velmi vážím, více než ostatních ocenění, která jsem získal. Postava Františka Palackého byla pro mě od mládí obrovskou historickou osobností. Jeho pětidílné Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě jsem několikrát přečetl. Bylo to vždy čtení napínavé a poučné. Litoval jsem jen, že dílo končilo v roce 1526,“ uvedl Jan Peřina.

Mezinárodního věhlasu dosáhl svými vědeckými výsledky v oblasti kvantové,

statistické a nelineární optiky a teorii koherence světla. Významně se rovněž podílel na objevu vlastností neklasického světla. Za svou práci a zásluhy o vybudování mezinárodně uznávaného olomouckého optického centra byl vyznamenán např. Cenou Rabiho udělovanou Kolumbijskou univerzitou v New Yorku, státním vyznamenáním za zásluhy I. stupně či Cenou Neuron za přínos světové vědě v oboru Fyzika. Od roku 1990 až do současné doby je profesorem optiky na katedře optiky PŘF UP i ve Společné laboratoři optiky PŘF UP a FZÚ AV ČR. (cho)

Dvě prestižní ocenění zamířila na pedagogickou fakultu

Projekt E-Bezpečí Pedagogické fakulty Univerzity Palackého letos ovládl dvě prestižní soutěže. Zvítězil v prvním ročníku národní soutěže KYBER Cena roku 2023, a to v kategorii KYBER Projekt roku, zároveň získal i první příčku v soutěži o Nejlepší projekt prevence kriminality na místní úrovni.

„Z obou cen máme velkou radost a za celý tým s pokorou děkuji. Vnímám to i jako jakýsi signál, že má naše práce smysl a dopad. Děkujeme naší fakultě za potřebné zázemí a servis, který nám poskytuje,“ uvedl Kamil Kopecký, vedoucí projektu E-Bezpečí Pedagogické fakulty UP. Zdůraznil

přítom, že ocenění vnímá především jako závazek udržet kvalitu a rozsah poskytovaných služeb.

K úspěchu projektu E-Bezpečí Pedagogické fakulty UP se při předání ocenění za Nejlepší projekt prevence kriminality vyjádřil i ministr vnitra Vít Rakušan, který uvedl, že kybernetická šikana, rizikové seznamování v online prostředí nebo třeba online závislosti jsou témata, kterým je nutné se věnovat. „I proto oceňuji projekt E-Bezpečí, a to nejen za témata, kterým se věnuje, ale i za lidský přístup, který volí,“ řekl. (map)

Ivo Jirásek oceněn za mimořádný přínos filozofii sportu

Ivo Jirásek z Fakulty tělesné kultury UP se stal laureátem Warren Fraleigh Distinguished Scholar Award, kterou uděluje International Association for the Philosophy of Sport. Cenu převzal na její letošní jubilejní 50. konferenci v Chorvatsku, kde také vystoupil jako keynote řečník s přednáškou věnovanou hierofanii a transcenci ve sportu, která bude v březnu 2024 publikována v Journal of the Philosophy of Sport.

O tom, že ocenění za mimořádný přínos filozofii sportu obdrží jako vůbec první laureát ze střední a východní Ev-

ropy, se dozvěděl s předstihem už vloni. „Byl jsem opravdu velmi překvapený, protože jsem od filozofie sportu, kterou jsem dříve vnímal jako své hlavní odborné zaměření, už víceméně utekl a své publikační aktivity směřuji spíše do oblasti rekreologie a výchovy v přírodě. Navíc mi nepřipadá, že bych od tohoto pole vyryl až tak hlubokou brázdou. Vnímám ale cenu jako motivační prvek a neuzavírám si zcela pomyslné dveře, protože filozofie sportu je zajímavá oblast a stojí za to se v ní pohybovat,“ říká profesor katedry rekreologie. (vim)

Cena Wernera von Siemense pro Annu Petráčkovou z lékařské fakulty

Cenu Wernera von Siemense za rok 2022 v kategorii Nejlepší disertační práce získala Anna Petráčková z Ústavu imunologie Lékařské fakulty UP za práci, v níž se zabývá výzkumem nových biomarkerů a zpřesněním analýzy těch stávajících pomocí nových molekulárních technik u hemato-onkologických a autoimunitních onemocnění. Výzkum biomarkerů umožňuje poskytovat pacientům léčbu na míru. Oceněna byla i docentka Eva Kriegová jako její školitelka.

Mladá vědkyně v práci sumarizuje výsledky studií opírajících se o spolupráci

olomouckých odborníků z LF UP a Fakultní nemocnice Olomouc a bioinformatiků z Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava, které odhalily řadu kandidátních biomarkerů u studovaných onemocnění, které mohou zlepšit péči o pacienty a přizpůsobit léčebné postupy dle požadavků tzv. precizní medicíny.

„Cena je pro mě motivací i reflexí toho, že výzkum, na kterém se podílím, je kvalitní a má smysl v něm pokračovat. Velmi doufám, že mi toto ocenění pomůže k uskutečňování navazujících výzkumných cílů,“ uvedla Anna Petráčková. (vim)

Právnická fakulta získala cennou akreditaci. Může udělovat titul docent v oboru Právo EU

Skvělá zpráva pro právnickou fakultu přišla z Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství. Fakulta získala akreditaci pro habilitační řízení v oboru Právo Evropské unie. Doposud mohla uskutečňovat habilitační řízení pouze v oboru Občanské právo.

Rada Národního akreditačního úřadu udělila akreditaci habilitačnímu řízení v oboru Právo Evropské unie pro usku-

tečňování na PF UP na dobu pěti let. Pro fakultu je to druhý obor, ve kterém získala tento typ oprávnění. „Právo Evropské unie je na naší fakultě tradičně silným oborem a poskytuje dostatečný personální příslib, že získané oprávnění bude naplněno, což by mělo přispívat ke zkvalitňování výuky a vědy v oblasti unijního práva,“ uvedl Michael Kohajda, proděkan pro doktorské studium, kvalifikační říze-

ní a finance, a upozornil, že vedení fakulty má v plánu připravit obdobnou žádost i v dalších oborech.

Obnovená olomoucká právnická fakulta získala první akreditaci pro habilitační řízení v roce 2014 v oboru Občanské právo. V roce 2019 jí byla tato akreditace udělena znovu, a to na deset let, současně s akreditací k řízení ke jmenování profesorem ve stejném oboru. (eha)

České akademické hry ovládla Univerzita Palackého

Jednadvacátý ročník Českých akademických her, největší tuzemské vysokoškolské sportovní události, patřil Univerzitě Palackého. Nejen že se již počtvrté ujala jejich organizace, ale především díky výkonům svých reprezentantů obsadila první místo v celkovém hodnocení škol.

Olomoučtí studenti a studentky vybojovali celkem 80 medailí, z toho 27 zlatých. Více než polovinu získali v plavá-

ní a ploutvovém plavání, o 11 medailí se postarali atleti, další vybojovali reprezentanti v judu či lukostřelbě. V kolektivních sportech bodovali zlatí fotbalisté nebo stříbrné volejbalistky, florbalistky a házenkářky. Vůbec nejúspěšnější z UP byla Barbora Janíčková, která si vyplavala sedm prvenství v individuálních závodech, další tři pak získala jako členka štafet.

„Hry proběhly velmi důstojně, a to díky precizní přípravě všech soutěží i příznivému počasí. Mohli jsme vidět sportovní výkony studentů, kteří se svým sportům věnují na vrcholové či výkonnostní úrovni, ale i těch, kteří patří do kategorie hobby sportovců, ale často přispěli k lepšímu umístění svých týmů. Všem děkujeme za účast,“ rozhodl za organizátory Vítězslav Pukner z fakulty tělesné kultury. (vim)

Univerzita Palackého má nové profesory

Mezi devadesáti novými profesory, kteří převzali své jmenovací dekrety z rukou prezidenta ČR Petra Pavla během červnového slavnostního aktu v pražském Karolinu, byla i pětice odborníků působících na Univerzitě Palackého.

Tři z nově jmenovaných profesorů pracují na přírodovědecké fakultě. Analytický chemik Petr Barták se zabývá výzkumem a vývojem inovativních metod pro kvalitativní a kvantitativní analýzu organických látek. Pavel Pospíšil byl jmenován profesorem v oboru Biofyzika, zaměřuje se na volné kyslíkové radikály tvořené v rostlinných

a živočišných buňkách. Vladimír Remeš se dlouhodobě věnuje ekologii, etologii a evoluční biologii ptáků, zejména pěvců.

Profesorem byl jmenován také Kamil Kopecký z pedagogické fakulty spojený s tématy, jako je využívání informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání, online bezpečnost nebo mediální výchova. Posledním z pětice nových profesorů je Radek Vodička z Ústavu lékařské genetiky Lékařské fakulty UP a Fakultní nemocnice Olomouc, který se soustředí především na aplikovaný molekulárně-genetický výzkum lidského genomu. (vim)

Lukáš Novák z teologické fakulty získal Cenu J. Derridy

Lukáš Novák, student doktorského programu Sociální a spirituální determinanty zdraví na Cyrilometodějské teologické fakultě UP, obdržel Cenu Jacquese Derridy za společenskou a humanitní vědy. Jde o jedno z ocenění, kterými Velvyslanectví Francie v ČR podporuje nejlepší mladé vědce z českých univerzit a výzkumných institucí.

Práce Lukáše Nováka s názvem Social emotions and social cognition: brain and behavioral correlates byla vyhodnocena jako třetí nejlepší. „Do soutěže jsem se přihlásil

s projektem, jehož cílem bylo identifikovat oblasti mozku související s prožíváním soucitu vůči druhému. Přesněji řečeno, s kolegy nás zajímalo, co se lidem odehrává v mozku ve chvíli, kdy cítí soucit vůči druhému. Těž nás zajímalo, jaký vliv má úraz určitých částí mozku na prožívání této emoce, jež nás motivuje obětovat čas, úsilí a někdy i rozsáhlé množství zdrojů k tomu, abychom pomohli druhému člověku v nesnázích,“ přiblížil doktorand, pro kterého je ocenění povzbuzením do dalších badatelských aktivit. (per)

Univerzita Palackého hostila evropskou univerzitní síť Aurora

Bylo to historicky poprvé, kdy se v Olomouci sešli rektorů a další zástupci všech partnerských vysokých škol. Během tří denního setkání Aurora Olomouc Biannual 2023 se jejich představitelé věnovali především budoucímu společnému směřování. „Díky úspěšnému průběhu pilotní fáze získala aliance dobré hodnocení Evropské komise a dosáhla financování na

další čtyři roky. Naším společným cílem je v následujícím období ještě více prohloubit spolupráci univerzit a přinést našim studentům a zaměstnancům nové příležitosti v době, kdy se vzdělávání v Evropě rychle proměňuje,“ řekl Michal Malacka, prorektor pro strategii a vnější vztahy UP. Dalšími zásadními tématy byla udržitelnost, které byl věnován samostatný

diskuzní panel, nebo inkluze ve vyšším vzdělávání. Na tu se zaměřují členové Studentské rady Aurory, které v Olomouci přivítal její prezident Hanuš Patera, student FF UP. Během setkání bylo také podepsáno Memorandum o porozumění, které usnadní sdílení infrastruktur a zdrojů, a dohoda MAMA, umožňující mobility v rámci Aurory. (mz)

Ochránit před nákazou brambor pomohou i vědci z CATRIN

Ochránit evropskou produkci brambor před některými chorobami, zejména hmyzem přenášenou nemocí „zebra chip“, která již devastuje úrodu především v Jižní Americe, je hlavním cílem evropského projektu PATAFEST z programu Horizon Europe RIA. Od června na něm pracuje 18 partnerů z akademické i komerční sféry. Jediným tuzemským zástupcem je CATRIN UP.

„Cílem projektu je připravit Evropu na možný výskyt karanténní choroby nazývané ‚zebra chip‘, která zejména na ame-

rickém kontinentu významně omezuje produkci brambor, negativně ovlivňuje vizuální kvalitu hlíz a snižuje jejich prodej. Naším společným úkolem je vytvořit strategii, díky níž budeme umět monitorovat výskyt a projevy této nemoci, ale i v Evropě známých posklizňových chorob, a také vyvinout technologie, jež by mohly brambory před nákazou ochránit,“ uvedla vedoucí olomouckého výzkumného týmu Nuria De Diego. Evropská unie podpoří čtyřletý výzkum zhruba 10 miliony eur. (srd)

Virtuální realita může být pomocníkem při léčbě popálenin

Pacienti s popáleninovým traumatem by bolest a úzkost při výměně obvazů mohli lépe zvládnout i díky nefarmakologickému přístupu. V tomto případě s využitím virtuální reality. Potvrzují to výsledky evropsky unikátního výzkumu, na němž se podíleli i psychologové z Filozofické fakulty UP.

Prostřednictvím 3D brýlí se speciálně vyvinutou aplikací s názvem Cold River působili odborníci na skupinu vytipovaných pacientů s popáleninovým traumatem, aby se při převazu soustředili na něco jiného než na bolest. Jejich úsilí se ukázalo jako úspěšné. Šedesát vytipovaných pacientů, kteří uvedenou studii prošli, subjektivně pocítovali významně nižší bolest

i úzkost, v některých případech až o čtyřicet procent. „Přestože jsme měli indicie, že ovlivnění bolesti či úzkosti pomocí virtuální reality možné je, doposud k takovému tvrzení chyběla odpovídající data od pacientů s popáleninovým traumatem z českého prostředí. Nikdo před námi nevěnoval pozornost účinku využití tzv. prezence, imerze a interaktivity,“ uvedl Jan Šmahaj z katedry psychologie FF UP. Sesbíraná data a nový software nyní otevírá i diskuze o jejím dalším využití. Výzkumu se zúčastnili i odborníci z 2. lékařské fakulty UK Praha, lékaři a zdravotnický personál FN Královské Vinohrady a odborníci ze společnosti SPACE. (map)

jazykové okénko

Když se dnes zaposloucháme do toho, jak mluví novináři, redaktori a také politici a různé jiné veřejné osoby, dospějeme k závěru, že se sloveso **zmínit (se)** používá opravdu velmi často, až přečasto. Podívejme se na příklady: **Problém certifikátů zmínili Češi na jednání s čínskými politiky.** Nebo: **Důvod, proč povyšuje pražskou šunku nad ostatní světové šunky, nezmínil.** A do třetice: **Můžete zmínit, proč česká ekonomika zaostává, proč jsou tu ty problémy, o kterých jste se zmínil?**

Když si uděláme jednoduchou statistiku na základě Českého národního korpusu, který obsahuje mnoho miliard slov z textů vzniklých v posledních třiceti letech, tak zjistíme, že frekvence slovesa **zmínit (se)** tvoří krásnou a plynulou vzestupnou křivku. Je to vidět hlavně v textech publicistických. Zatímco v textech z 90. let 20. století se sloveso **zmínit (se)** objevuje v milionu slov zhruba třiadvacetkrát, kolem r. 2010 je to už 36 výskytů a dnes kolem 55 výskytů na milion slov. Frekvence slovesa **zmínit (se)** v českých publicistických textech zřetelně stoupá.

Co je příčinou tohoto jevu? To, že se dnes čím dál častěji něco **zmiňuje** než třeba **říká, tvrdí, konstatuje**, může být jistě důsledkem určité záliby, kterou mají novináři i jiné veřejné osoby v jazykových ornamentech. Záliba v ornamentech je člověku, a o to víc politikovi nebo novináři (který je ostatně také jen člověk) blízká. Srovnajme třeba už starší zálibu politiků a novinářů v ornamentálních slovech typu **nicméně, coby, jakožto, pakliže** nebo **potažmo**, ale i jinak celkem nenápadných slovesech jako **vnímat** (**Ze všeho nejvíc ale vnímám, že základním kamenem úrazu je nedostatek informací.**).

Vedle toho, že veřejné osoby tíhnou k ornamentálnímu vyjadřování, bych jako příčinu oblby a stoupající frekvence slovesa **zmínit (se)** ve veřejných textech viděl i jistý moment psychologický. **Zmínit (se)** znamená, jak píše starý **Příruční slovník jazyka českého** ze 30. až 50. let 20. století, „učiniti nářádku na něco nebo někoho, zmínku o něčem nebo někom, podotknouti něco, přivésti na něco řeč“. A to jsou všechno moc dobré strategie. Veřejné osoby rády něco **zmiňují**, protože to je strategičtější a méně nebezpečné, možná i méně závazné než něco prostě **říct** nebo dokonce **tvrdit** či **konstatovat**.

Dějiny se někdy ubírají po stezkách dost křivolakých a ve směrech nečekaných. Platí to i pro dějiny slov. Příkladem může být sloveso zmínit, resp. zmínit se. Oba velké, několikavazkové slovníky češtiny z 20. století u slovesa zmínit (se) shodně tvrdí, že jde o sloveso mírně zastarávající. Je tomu dnes skutečně tak?

Ondřej Bláha
jazykovědec, FF UP

Autorův pořad Okolo češtiny vysílá Český rozhlas Olomouc každé úterý v 9:45 a 14:45.

Univerzita otevřela unikátní prostor Envelopa Hub

Těsnější spolupráci mezi institucemi a firmami, rychlejší uvádění výsledků výzkumu do praxe i místo pro nové projekty, to vše nabízí budova Envelopa Hub, kterou v Olomouci otevřela Univerzita Palackého. Moderní stavba s atypickou zelenou fasádou vyrostla v sousedství Právnické a Přírodovědecké fakulty UP a v blízkosti vysokoškolských kolejí. Slouží jako Centrum inovací a transferu technologií UP, poskytuje současně zázemí firmám zaměřeným mimo jiné na optiku, zdravotnictví, nové materiály či informační technologie. Veřejnost bude moci využívat prostor i pro coworking.

„Podobné místo dosud v Olomouci chybělo. Je dobře, že je to právě naše univerzita, která vybuodovala prostor pro realizaci inovativních nápadů, z nichž bude mít užitek celá společnost,“ uvedl při slavnostním otevření Martin Procházka, rektor UP.

Nová budova podstatně rozšířila zázemí Vědeckotechnického parku UP (VTP UP).

„Centrum inovací a transferu technologií by se mělo stát místem, kde se akademický svět setkává s praxí. Je skvělé, že se podařilo vytvořit moderní prostor propojující univerzitu, kraj, město, státní správu i podnikatelskou sféru,“ řekl Petr Kubečka, ředitel VTP UP. Jak dodal, univerzita chce usnadnit převádění výsledků výzkumu svých odborníků do praxe, což bude právě smyslem spolupráce institucí a firem sídlících v nových prostorách.

Moderní pětipodlažní novostavba zaujme na první pohled vertikální zahradou na fasádě, kterou tvoří téměř 18 000 rostlin. Nabízí 35 kanceláří a laboratoří, 2 venkovní atria, 2 nabíjecí stanice pro elektromobily a 50 parkovacích míst. Srdcem nového objektu je moderní coworking Element sloužící ke sdílení zkušeností, znalostí či inovativních nápadů. Využívat ho mohou studenti, podnikatelé i firmy. Zájemci si mohou pronajmout

28 pracovních míst s možností přístupu v nepřetržitém režimu, konat se zde budou pravidelně i akce pro veřejnost, jako jsou besedy a workshopy.

Budova je také sídlem Digitálního inovačního hubu Digi2Health, který sdružuje UP, Fakultní nemocnici Olomouc a Inovační centrum Olomouckého kraje (ICOK). Jeho náplní je otevírat nové možnosti pro malé a střední firmy k využití digitálních nástrojů a inovací, a tím posílit jejich konkurenceschopnost a přispět k rozvoji zdravotnického sektoru.

Envelopa Hub slouží i popularizaci vědy. Své aktivity tam totiž rozšířila i Pevnost poznání UP, která v prostorách otevřela novou technologickou laboratoř UP_LAB. Návštěvníci se tak mohou seznámit s moderními technologiemi pro vzdělávání, jako jsou 3D tiskárny, virtuální realita, umělá inteligence, roboti nebo programovatelné moduly.

fotoreportáž

foto: Jakub Čermák

Prezidentská návštěva

Univerzitu Palackého navštívil prezident České republiky Petr Pavel s chotí Evou. Dvoudenní návštěvu Olomouckého kraje zahájil debatou se studenty ve zcela zaplněné aule filozofické fakulty. Eva Pavlová navštívila Pevnost poznání, kde se zúčastnila slavnostního otevření Centra pro řešení konfliktů a mediaci při právnické fakultě.

(map)

Pocta pro profesora Jaroslava Peprníka

Ministr školství Mikuláš Bek udělil nejvyšší resortní vyznamenání, medaili prvního stupně, profesoru Jaroslavu Peprníkovi. Laureát ocenění, významný český filolog, lingvista, amerikanista a vysokoškolský pedagog, působí na katedře anglistiky a amerikanistiky Filozofické fakulty UP.

„Je mi nesmírnou ctí, že mohu tuto medaili předat legendě české anglistiky a amerikanistiky. Blahopřeji vám nejen k tomuto ocenění, ale i k mnoha žákům a k respektu akademické veřejnosti, to jsou věci, které jsou vzácné,“ popřál profesoru Peprníkovi ministr školství Mikuláš Bek.

„Velmi si této medaili vážím, je to pro mě nevídaná čest. Na jedné straně ji přijímám s jistým ostychem, na straně druhé ji chápu jako symbolické ocenění všech učitelů angličtiny a jako hold univerzitě, která mi připravila krásné pracovní prostředí po dobu, jež se délkou už téměř rovná délce panování zesnulé Alžběty II.,“ uvedl Jaroslav Peprník. Ve své řeči vzpomněl i na emeritního rektora UP a amerikanistu Josefa Jařaba, který letos zemřel. „Škoda jen, že tu s námi není Josef Jařab, jeden z mých prvních studentů.“

Jaroslav Peprník (* 1927) začal studovat historii a anglický jazyk na Masarykově univerzitě v Brně, přestože předtím neabsolvoval ani hodinu angličtiny. V době svých studií na gymnáziu byl totiž společně se spolužáky totálně nasazen v letecké továrně v Bučovicích, a anglicky se tak začal učit sám během války. Na Filozofické fakultě Univerzity Palackého působí od roku 1954, v období normalizace však kvůli demokratickým názorům přednášet nesměl.

„Díky mé dlouhověkosti jsem mohl být činný ve třech oblastech. První z nich je pedagogická, druhá znamená tvorbu učebnic a třetí se vyznačuje shromažďováním materiálů k dějinám historie styku Čechů a anglofonních zemí. Po celou dobu jsem měl a mám štěstí na přívětivé a inspirativní kolegyně a kolegy,“ dodal laureát ocenění.

Ve své děkovné řeči zdůraznil úctu nejen k rodinnému zázemí, ale i k těm, kteří zemi osvobodili od komunismu. „Jsem rád, že poslední třetinu svého života můžu strávit beze strachu, ve svobodě, a to jak ve svobodě slova, tak cestování,“ řekl profesor Peprník.

Profesor Jaroslav Peprník převzal medaili při slavnostním aktu v pracovně rektora UP z rukou ministra Mikuláše Beka, za účasti rektora Martina Procházky, děkana FF UP Jana Stejskala a dalších hostů.

Čestný doktorát pro kardinála Christopha Schönborna

Univerzita Palackého na návrh Vědecké rady Cyrilometodějské teologické fakulty UP udělila čestný titul doctor honoris causa jednomu z nejvýznamnějších teologů sklonku 20. a začátku 21. století, vídeňskému arcibiskupovi a kardinálovi Christophu Schönbornovi, který se po roce 1989 mimo jiné podílel na obnově akademického teologického studia v Česku.

Čestný doktorát v podobě diplomu a pamětní medaile UP převzal z rukou rektora Martina Procházky během slavnostního aktu v olomouckém Arcibiskupském paláci. „Jsem obzvláště potěšen, že Univerzita Palackého uděluje Christophu kardinálu Schönbornovi titul doctor honoris causa právě v roce, kdy si připomínáme 450. výročí založení vysokého učení v Olomouci. Vždyť právě počátky druhé nejstarší univerzity v zemích Koruny české a zachování její kontinuity v průběhu staletí je s učením v oblasti teologie spojeno. Pane kardinále, dovolte mi popřát vám hodně

energie, zdraví a úspěchů ve vaší další práci,“ řekl rektor UP.

Ještě předtím děkan CMTF UP Vít Hušek při představování vyznamenaného vyzdvihl jeho významný podíl na přípravě nového Katechismu katolické církve a připomněl, že kardinál úzce spolupracoval s olomouckými dominikány a přednášel na zdejší teologické fakultě, s níž ho do dnes pojí odborné i neformální přátelské kontakty.

Kardinál Schönborn udělení čestného doktorátu UP označil za velmi dojemné znamení nejen v osobní rovině, ale také pro Českou republiku a Rakousko a katolickou církev v obou zemích. „Takové vyznamenání je vždy i závazkem pro obdarovaného a poutem mezi dárce a příjemcem,“ uvedl na začátku svého proslovu, v němž se věnoval osobní a rodinné historii spjaté s Českou republikou a především tématu svobody nejen v kontextu česko-německých vztahů v minulosti, ale i současných krizí a válek.

„Proč je dnes Evropa cílem útěku tolika uprchlíků? Nemá to žádný jiný důvod než ten, který přiměl mou matku, aby v roce 1945 utekla se svými dvěma dětmi do Rakouska. Jsem Bohu z celého srdce vděčný, že dnes nikdo neutíká ze sjednocené Evropy ze stejných důvodů. Doufám, že si všichni vděčně uvědomujeme, že tato situace Evropy není vůbec samozřejmá. Proto z celého srdce děkuji olomoucké univerzitě za vysoké ocenění v podobě čestného doktorátu,“ završil pak svoji řeč.

Udělením čestného doktorátu UP se kardinál Schönborn zařadil po bok osobností, jako je bývalý český a československý prezident Václav Havel, zakladatel programu umožňujícího českým a slovenským studentům vzdělávací pobyt v USA Charles Merrill, chemik Antonín Holý nebo kardinál Tomáš Špidlík, kterým Univerzita Palackého udělila po roce 1990 čestný doktorát za jejich zásluhu o rozvoj vědy, kultury a další aktivity ve prospěch společnosti a lidstva.

popularizace vědy

Noc vědců odhalila tajemství vědy

text: Martin Višňa

foto: V. Duda, M. Višňa, A. Vymazalová, L. Blokša, O. Blahoušek

Nahlédnout do tajemných zákoutí celé řady vědních oborů i jejich praktických aplikací, něco se naučit a zároveň se pobavit, to umožnila tisícům návštěvníků oblíbená Noc vědců. Během prvního říjnového pátečního večera měli zájemci o vědu otevřené dveře nejen v laboratořích a učebnách, do pestrého programu přispěly všechny fakulty, vysokoškolský ústav CATRIN, Pevnost poznání, knihovna a další pracoviště Univerzity Palackého a také Fakultní nemocnice Olomouc. Připraveny byly nejrůznější chemické a fyzikální pokusy, tematické kvízy, přednášky, projekce, prohlídky, promítání filmu, tvůrčí dílny, hry, ale také třeba virtuální výlety do vesmíru nebo fire show.

Odhalit střípky onoho Tajemství, které bylo hlavním tématem akce, bylo možné opravdu po celé Olomouci. Ale nejen tam. Vůbec poprvé se totiž k Noci vědců připojila i Vysoká škola logistiky v Přerově, zajímavé aktivity připravil spolek Geniátor

v kulturním domě v Hlubočkách a otevřený byl i ještě nedávno utajovaný vojenský bunkr u Přáslavic.

Letošní ročník vědou nabitého ponocování si nenechala ujít například Pavla Mročková z Frýdku-Místku. Zavítala mimo jiné do Pevnosti poznání i do nově otevřené budovy Envelopa Hub. „S rodinou jezdíme na Noc vědců už několik let. Letos nás zaujala nová UPlab a expozice věnovaná vakuovým vývěvám. Líbí se nám, jak studenti UP dokážou srozumitelně a s lehkostí vysvětlit nejen dětem složité přírodní jevy. Rádi jsme se vyfotili u modelů planet,“ prozradila.

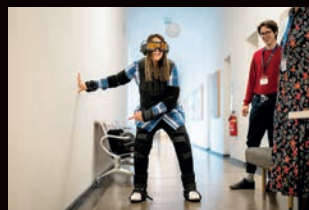
Spokojený byl také violista Jakub Frodl, který se s přáteli zašel podívat na lékařskou fakultu, kde navštívil mimo jiné anatomické muzeum. „Shodli jsme se, že to byl strašidelnější zážitek než jít do strašidelného domu. Zvládli jsme to, ale nebylo jednoduché na některé preparáty koukat,“ smál se s tím, že museli dobře plánovat,

kam během večera zajdou. „Noc vědců totiž vždy strašně rychle uteče!“

Jeho slova potvrdila i Martina Pálušová, která se synem zamířila na pedagogickou fakultu. „Jediné, co je na Noci vědců negativní, je to, že je krátká a nedá se stihnout všechno,“ uvedla. Syn Nikola dodal, že akci navštívili už pošesté.

Na jednotlivých univerzitních staništi bylo živo až do posledních minut, někde ještě i po avizovaném konci prezentací. Podle koordinátora akce Ondřeje Martínka z univerzitního oddělení marketingu Noc vědců přilákala na 10 tisíc lidí, což je nejvíce od roku 2011, kdy se k této popularizační události Univerzita Palackého připojila poprvé.

Popularizační událost Noc vědců vznikla z podnětu Evropské komise v roce 2005 s cílem ukázat široké veřejnosti, že věda není nudná, naopak že odborníci na vědeckých pracovištích dělají práci přínosnou všem. Více o akci na www.nocvedcu.cz.

program absolvent

text: Ivana Pustějovská
foto: Vojtěch Duda

Cílová stanice: Olomouc Univerzita pozvala absolventy

Vzpomínky, radost ze setkání a také zvědavost, co je nového. V tomto duchu se nesl zářivý Absolventský den, který univerzita uspořádala při příležitosti 450. výročí vzniku olomouckého vysokého učení. Do města se sjely stovky bývalých studentů a studentek ze všech koutů nejen naší země.

Registrační stánek před UPointem na olomouckém Horním náměstí si skupinky natěšených lidí prohlížely v sobotu 9. září už dlouho před oficiální zahajovací devátou hodinou. Přímo na náměstí byla univerzita pořádně vidět. Kromě místa před UPointem totiž „obsluhovala“ i relax zónu před radnicí u Arionovy kašny. Univerzitní lehátka lákala v prosluněném dni k odpočinku a modrobílá se nedala přehlédnout. Všichni si pochvalovali spojení Absolventského dne se Dny evropského dědictví, které ve městě nabídlý bohatý program, a mno-

zí z absolventů si tak naplánovali návštěvu své alma mater i s rodinným výletem.

Středobodem zájmu absolventů ale byla univerzita – především prohlídka míst, na kterých studovali. Vydat se mohli mj. na lékařskou fakultu, kde se zasvěceným průvodcem stal osobně děkan Milan Kolář, na přírodovědeckou fakultu, kde mohli zažít i křest Experimentálního pivovaru UP, nebo na filozofickou fakultu. Ta tento den učinila výjimečným speciálně pro dvanáct absolventů, které vyznamenala za šíření dobrého jména fakulty. Během Absolventského dne se uskutečnily i dvě stříbrné promoce, a to na právnické a přírodovědecké fakultě.

Absolventský den nabídl zájemcům i hospodský kvíz, večer pak vyvrcholil koncertem HB Bandu v Jazz Tíbet Clubu. I jeho ukončení bylo symbolické, neboť mezi členy kapely nechyběli absolventi UP.

text: Ivana Pustějovská, Egon Havrlant
foto: Jakub Čermák

rozhovor

A man with a beard and mustache, wearing a dark blue suit, white shirt, and patterned tie, is walking on a paved path in a park. The background is filled with trees with yellow and orange autumn leaves. The man is looking towards the camera with a slight smile.

Michal Malacka o české společnosti: Opět hledáme mecenáše, který by se o nás postaral

Pamatujete hádanku z Popelky? Máme tady inovovanou verzi. Hádejte. Píše pohádky, ale spisovatel není. Dokáže naslouchat a usmířovat, ale terapeut není. Přemýšlí o terorismu, ale terorista není. Kdo to je? Je to Michal Malacka, muž mnoha zájmů i profesí: právník, pedagog a prorektor Univerzity Palackého pro strategii a vnější vztahy. A také rekordman. Právě „MM“ se před pár lety stal nejmladším děkanem na světě. Psal se rok 2001, bylo mu osmadvacet a stál v čele právnické fakulty. A stejně jako nebral tehdy v potaz zažitě věkové limity, nenechává se omezovat ani hranicemi – skutečnými, ani profesními. Studoval v Olomouci, v Rakousku, v USA, působí ve Švýcarsku. Je spoluautorem knih o mezinárodním terorismu a mezinárodním obchodě, přemýšlí o světě, o univerzitě, o tom, kam jdeme a kam bychom mohli dojít, kdybychom se o to snažili.

— Žijeme ve zvláštní době. Jednou vidíme v televizi útoky Američanů na vlastní symbol demokracie Kapitol, jindy skupinu „Čechoslováků“, která popírá existenci republiky, stříhají si občanské průkazy. Jsme na takové projevy antisystémových hnutí připraveni, máme dostatečně silný právní stát?

Domnívám se, že by vzdělanostní společnost měla mít jakousi reflexi ve spirále dějin. Měli bychom si uvědomit, že všechno, co teď zažíváme, už tady bylo. Jen se nestříhaly občanky, ale používaly se jiné formy. Už jsme měli římské impérium, které se rozpadlo na stejném schématu, na stejné sociální a ekonomické platformě, kterou teď prožíváme. Možná bychom se měli zastavit a zamyslet, zda z hlediska této kulturněhistorické zkušenosti nejedeme opět z kopce dolů tak rychle, že už to nestihneme zabrzdit.

— Je česká společnost vzdělanostní společností?

Spíše ano. Částečně zanedbanou co do investic, ale ano, jsme společností vědění s většinou nezbytných předpokladů pro její existenci v ČR. Ale kolik lidí ví nebo je zajímavá, jaký je rozdíl mezi vzdělanou a vzdělanostní společností... Myslím, že mě trápí spíše ta otázka vzdělanosti naší společnosti. Podívejme se například na volební výsledky. Jasnou představu si můžeme udělat už podle toho, kolik lidí je ochotno jít k volbám. To zaprvé. Když pak budeme analyzovat motivy, proč k volbám šli, dostaneme další odpověď. Po-

slední dobou volby podle mne dokazují, že jsme společností demokraticky zájmovou, zajímavější se o dění v ní samotné, ale současně neschopnou čelit populismu. Jsme společností, která nemá z hlediska základních ekonomických procesů gramotnost na to, aby dokázala odolávat různým populisticko-negativním konstrukcím.

— V té neschopnosti čelit populismu nejsme sami. Vidíme to v regionu střední Evropy, zažívá to EU, když mluví o tom, jak Rusko vede hybridní válku.

Podle mého názoru je možné populismus rozdělit do dvou konzumních rámců. Jeden je protestní. Vyslyšíme populistický hlas toho, kdo se vymezuje proti stávající garnituře. Druhý je čistě konzumní. Uvěříme slibům, které populista zcela nekonstruktivně přináší. Tady vidím daleko větší nebezpečí a Slovensko, Maďarsko i naše republika jsou toho typickým příkladem.

— Vaše jedna profesní část je spojena s německy mluvícím prostorem.

Jste mj. absolventem z Grazu, rozhodcem obchodní komory ve Vídni. Jsme součástí Evropy, občas se ale zdá, že jsme spíše okouzleni angloamerickým světem a jako bychom zapomněli na ten náš blízký sousední svět. Jak to vnímáte?

Nemyslím si, že bychom byli nějak zvlášť okouzleni Spojenými státy. Ale jako společnost jsme měli čtyřicet let obrovskou deficitní etapu, kdy jsme se vlastně o sebe nestarali. Ošklivě řečeno: byli jsme ovce a bylo nám jedno, kdo nás stříhá. Takže teď zase hledáme mecenáše, někoho, kdo by se o nás opět postaral. Snad každý druhý podle mě spoléhá na to, že někdo za něj něco zařídí, udělá. Možná i proto se vzhlížíme v těch super úspěšných globálních vzorech. Jenom si při tom neuvědomujeme to „B“. Že jen převzít nějaký vzor nestačí. Že je potřeba hodně dřiny na to, abychom se měli dobře.

— Jak vás osobně německy mluvící prostředí ovlivnilo a ovlivňuje?

Určitě jsem ovlivněn v tom smyslu, že vnímám, jak tamní lidé vědí, co mají očekávat za to, když budou pracovat, a co mají očekávat za to, když nebudou dělat nic. V Rakousku zažívám to, co nezažívám tady – symptom globální spokojenosti, klidu a víry v budoucnost. Když jdu ve Vídni po ulici, vidím lidi, kteří jsou

Michal Malacka (* 1973)

Právník, vysokoškolský pedagog, prorektor UP pro strategii a vnější vztahy. Absolvoval Právnickou fakultu UP, kterou také později jako děkan vedl. Studoval práva v Rakousku a politologii v USA, stáže absolvoval i v dalších zemích. Je odborníkem na mezinárodní právo soukromé a s tím související právní odvětví. Je rozhodcem a mediátorem při Vídeňské obchodní komoře a působí jako rozhodce u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR v Praze. Je členem Advokátní komory ČR. Michal Malacka je autorem a spoluautorem monografií k problematice terorismu, mezinárodní koupě zboží a také k problematice mediace.

klidní, vědí, co je čeká. Jsou si jisti, že je nepřekvapí žádná ekonomicko-sociální facka zleva ani zprava, protože jejich stát má určitou historickou vývojovou i ekonomickou linii a je sociálně spravedlivý v tom pravém slova smyslu. U nás na ulici moc takové lidi nevidím, a to mě mrzí. Je velká škoda, že jsme národem, který si stále stěžuje. Přitom nemáme důvod, protože z ekonomicko-sociálního pohledu se máme nejlíp ve své historii. Pro mě je často nepochopitelná nespokojenost mnoha lidí, kteří hledají viníka, někoho, kdo za všechno může. Když se s nimi ale dáte do řeči, zjistíte, že se mají dobře. Vlastně jsou i šťastní, tedy pokud se nepotýkají například se zdravotními problémy nebo je nepostihla nějaká katastrofa v osobním životě.

— Jak to vypadá, když přijede právník z Česka a dělá Švýcarům mediátora? Jak nás vlastně vnímají?

Švýcarsko je v tomto směru naprosto v pohodě, je v mnohém bližší tomu současnějšímu prostředí angloamerickému. Když ukážete, že své práci rozumíte, tak vás vezmou, protože jim jde o úspěch. Co se týká Rakouska, tam jsme si tak povahově blízcí, že stačí jen překonat ten první krok v podobě jazykové bariéry. Německo je složitější, protože musíme rozlišit, jestli mluvíme o bývalé východní, nebo západní části. Na východě najdeme spoustu podobných stěžovatelů jako u nás, neochotných k pozitivní oběti, k tomu, že budou muset něco udělat sami. Mnozí očekávají od státu, že je bude podporovat a držet i za cenu, že na to ekonomicky doplatí druzí. To je jako u nás. Německý západ na nás pak i tak nahlíží. To je mi líto, protože my jsme v mnoha věcech lepší. Myslím, že jsme mnohokrát v historii prokázali, že když opravdu chceme, jsme hodně šikovní a schopní.

— Vy to přemýšlení o světě máte na starosti i na univerzitě. Jste aktivní v univerzitní alianci Aurora, která sdružuje několik evropských škol. Díky ní např. vyjíždějí na zkušenou studenti i zaměstnanci, rozšiřuje se výuka, studenti mají díky online platformám najednou přístup k pedagogům z několika zemí atd.

Aurora je podle mě produkt velice krásný a přínosný, protože nikoho k ničemu nenutí, ale nabízí. Je to tzv. konstruktivní svoboda, kterou mám velmi rád. Být součástí takového společenství je pro naši univerzitu i velká motivace. Vždyť členy

jsou hned tři školy, které jsou v mezinárodním hodnocení TOP 200 světových univerzit. A protože Aurora na základě předchozí práce získala znovu na několik let podporu od Evropské komise, máme my v Olomouci příležitost i čas se našim partnerům postupně přibližovat. To je velká motivace a výzva.

— Je docela prospěšné někdy vystoupit z komfortní zóny a vydat se sbírat zkušenosti do zahraničí. Vy to dobře znáte, že?

Myslím, že právě na mém životě je vidět, že když člověk studuje ve dvou nebo třech zemích, tak má úplně jiný rozhled a jediné, co ho dokáže naštvat, je lidská závist a hloupost, protože ty ostatní věci dokáže nějak zpracovat. Moc bych ostatním přál, aby viděli to světlo, aby pochopili, že Aurora vůbec není nějaký křížník, ale že je to hvězda, která svítí jak v EU, tak i na globální úrovni a může nám velmi pomoci. Sdílíme znalosti, zkušenosti, možnosti. Už jsme prokázali, že nás nemohou považovat za univerzitu bývalého východního bloku. Jsme partnery. Máme Evropě a potažmo i světu co nabídnout.

— Mluvili jsme o naší šikovnosti, jaký by vlastně měl být dobrý právník? Vy učíte studenty na právech.

V českém prostředí je to komplikované. Dobrého právníka vnímám jako člověka, který má obrovskou teoretickou základnu, ale zároveň i zkušenosti z praxe. Musí být schopen teoretické znalosti propojit s tím, jak se právo, které je na papíře, promítá do života lidí a jak ho ovlivňuje. Ve srovnání s některými zahraničními systémy, kde se dobrým právníkem stane až po určité zkušenosti v praxi, to u nás v akademickém prostředí považují za jistý deficit.

— Znamená to, že člověk musí i lidsky dozrát. Vy jste nikdy neuvažoval o roli advokáta, jak ho známe z amerických filmů, který hřímá v soudní síni?

Je propastný rozdíl mezi činností a službou advokáta v rámci našeho právního prostředí a tím, co vidáme v televizích. Mimořádně, i to je hodně vzdálené reálnému světu v USA. V americkém systému člověk postupně v tom právním stromu roste. Absolvuje například část služby ve veřejném a soukromém sektoru a teprve pak má možnost se dostat k povolání soudce. U nás je to jiné. V šestadvaceti si

vyberete svůj směr a pak už svůj odborný profil neměníte. Podle mě je ale daleko lepší jakási profesní spirála, kdy postupně nabíráte zkušenosti, až se vám ten právní obzor zcela zacelí. Ne, nechtěl bych být advokátem podle amerického seriálu. Ale reálná advokacie mě pořád láká.

— Proč mám pocit, že občas nevyhrává právo, ale ten, kdo v něm umí lépe kličkovat?

To je problém vnímání práva a toho, co to právo je. Pokud na něj budeme nazírat jako na pravidla a budeme hledět na právníky jako na ty, kteří je znají a dokážou s nimi pracovat v právním prostředí pozitivně ve prospěch společnosti i každého jedince, tak budeme mít daleko snazší život, než když si budeme myslet, že zákony jsou špatné a právníci jsou k tomu, aby nás obalamutili. Každý právník má mít jak právní, tak i etický rámec, ve kterém se pohybuje. Musí je skloubit dohromady a znát limity, kam až může zajít. Jistě, stejně jako v jiných oblastech jsou i právníci, kteří upřednostňují zisk. Ale existují i kanceláře pro bono, firmy pomáhající lidem, kteří nemají ekonomickou sílu. Na výběr tedy je. Je škoda, že se lidé neinformují, koho hledat.

— Dobro a zlo vás provází i mimo vaši profesi, narážím na to, že píšete pohádky. Jak se stane právník pohádkářem?

Vzniklo to náhodou. Dceři jsem od jejích tří let vyprávěl každý večer jinou pohádku. Ty nejlepší jsme si nechali zaznamenané. Někdy je to docela zvláštní, když přijdu domů a slyším se z pokoje hřímát a dcera k tomu něco dodává, oponuje, vzniká takový zvláštní tandem. Ty příběhy byly každý originál, a to jak co do obsazení, tak co do scénáře. Vyprávěl jsem Lucince třeba pohádku o zahradníkovi, který pěstoval květiny s různými vlastnostmi. Když si člověk přivoněl k jedné, vždycky se rozesmál, druhá zase rozpoznala, jestli mluví pravdu, nebo lže. Dalo se to krásně využít při záchraně princezny před princem, kteří ji neměli doopravdy rádi, protože všichni princové si museli přivonět, aby se zjistilo, jestli mluví pravdu. No, a nakonec z toho jako ten pravý vyšel zahradník. A protože z toho byl pan-táta král smutný, dali mu tu druhou kytku, která ho rozesmála.

— Takové kytky by se nám hodily, a nejen na univerzitě.

To ano.

Státní vyznamenání pro osobnosti z UP

Prezident Petr Pavel v den státního svátku 28. 10. udělil několika desítkám osobností státní vyznamenání. Mezi oceněnými byla i Dina Štěrbová, pedagožka, matematicka a horolezkyně, která téměř třicet let působila na Přírodovědecké fakultě UP. Prezident republiky jí udělil medaili za zásluhy o stát v oblasti sportu. In memoriám dostali státní vyznamenání i emeritní rektor, absolvent FF Josef Jařab a diplomat a absolvent FF Martin Povejšil za zásluhy o stát v oblasti bezpečnosti státu a občanů. (ipu)

Za tajemstvím fyziky

Pevnost poznání, interaktivní science centrum PŘF UP, otevřela novou část expozice zaměřenou na fyziku. Děti i dospělí tam mohou atraktivním způsobem prozkoumat vakuové vývěvy. Bez nich se neobejde výroba předmětů, které najdeme všude kolem nás, ale ani kosmický či lékařský výzkum. Unikátní technologie na výrobu vakua je v science centru prezentována srozumitelnou a hravou formou. Autoři expozice tak chtějí mimo jiné motivovat žáky ke studiu polytechnických oborů. (vys)

Velký Palacký

Sedmnáctimetrový mural připomínající Františka Palackého je k vidění v areálu vysokoškolských kolejí UP na Envelopě. Velkoplošná graffiti malba, která představuje stylizovanou podobu obličeje osobnosti, jejíž jméno univerzita ve své novodobé historii nese, vznikla během letošního Street Art Festivalu a jejím autorem je malíř Zbyněk Linhart. (ipu)

Galavečer na Manhattanu: výročí UP přišli oslavit absolventi, partneři i diplomati

Krásy univerzitního města i regionu, výměnné programy pro studenty i akademiky, spolupráci s americkými partnery a další zajímavosti představila Univerzita Palackého v Českém centru v New Yorku. Univerzita oslavila v České národní budově na Manhattanu rovněž své 450. výročí. „Představili jsme naši univerzitu v kontextu tradičních evropských vzdělávacích institucí, které se neobracují jen ke své bohaté historii, ale mají co nabídnout v oblastech vzdělávání, výzkumu a inovací také pro současnou společnost i pro budoucnost,“ uvedl rektor Martin Procházka. Slavnostního galavečera s klavírním recitálem Davida Kalhouse se pak účastnilo okolo sto padesáti hostů z USA i ČR. Mezi nimi i absolvent UP lékař Bohdan Pomahač. Na snímku s rektorem Martinem Procházkou. (eg)

Univerzitní dožínky

Areál přírodovědecké fakulty v Olomouci-Holici hostil už třetí ročník akademických dožínků. Akci uspořádala katedra chemické biologie, která na experimentálních polích pěstuje a šlechtí například řepku, pšenici, jarní ječmen, žito, špaldu a mák. Na oslavách sklizně nechybělo předání dožínkového věnce či vysazení pamětního stromu ke 450. výročí vzniku olomouckého vysokého učení a 70. výročí založení přírodovědecké

fakulty. „Na dožinkách jsme ukázali propojení základního výzkumu chemie a biologie s aplikovaným zemědělským využitím. Výrazně jsme rozšířili naše portfolio pěstovaných plodin, do kterého patří i mák. Několik let jsme pracovali na jeho nových odrůdách, aby byly mrazuvzdorné a zachovaly si svou kvalitu. Pro návštěvníky jsme přichystali na ukázkou i makové koláčky a záviny, domácí chléb z naší mouky a další produkty,“ uvedla vedoucí katedry chemické biologie Lucie Plíhalová. (cho)

Nejtvrdší akademické hasičky studují na Univerzitě Palackého

Čtveřice studentek Univerzity Palackého zvítězila v kategorii ženských štafet na letošním akademickém mistrovství ČR v disciplínách TFA, tedy v těch nejnáročnějších závodech požárního sportu, které simulují zásahové činnosti hasičů. Družstvo UP ve složení Petra Hejníčková (FTK), Nikola Motlíčková (FZV), Klára Katrušáková (FF a PdF) a Veronika Navrátilová (PřF) zvládlo úkoly, mezi kterými je běh s hadicemi, bouchání palicí nebo výběh výškové budovy, za 5 minut 22 sekund a s náskokem více než půl minuty před druhou štafetou v pořadí. Zastoupení měla UP také v závodech jednotlivců, kde Klára Katrušáková skončila v ženské kategorii pátá a Daniel Knápek (FZV) sedmý mezi muži. (vim)

Noví doktoři a docenti

V aule pedagogické fakulty slavnostně uzavřeli svá studia posluchači doktorských programů na UP. Během dvou promočních aktů složilo slib a převzalo diplomy stvrzující získání titulu Ph.D. na padesát absolventek a absolventů. Zároveň rektor Martin Procházka předal jmenovací dekrety novým docentkám a docentům, mezi kterými byla Lucie Brulíková z katedry organické chemie PřF UP, Hana Študentová z Onkologické kliniky LF UP a Fakultní nemocnice Olomouc a Martin Stašek z I. chirurgické kliniky LF UP a FNOL. (vim)

Cena města Ostravy in memoriam pro Josefa Jařaba

Josefu Jařabovi, prvnímu polistopadovému rektorovi UP, který letos na jaře zemřel ve věku 85 let, byla in memoriam udělena Cena města Ostravy za mimořádný přínos pro rozvoj města v oblasti politiky, vědy, kultury a sportu. V Ostravě Josef Jařab žil zhruba 20 let, učil na Vysoké škole báňské, krátce také pracoval v Nové huti Klementa Gottwalda, v 60. letech tu organizoval tzv. studentské pátky, které navštěvovaly stovky mladých lidí. Cenu převzala jeho partnerka Ingeborg Fialová. (vim)

Měsíc v Indonésii: nezvyklé diagnózy i příbuzní na pokojích

Pokud jsem chtěl před dokončením studia vidět a zažít něco, s čím bych se u nás dost pravděpodobně nesetkal, splnilo se mi to. Zároveň si ale více vážím našeho zdravotnictví. Tak hodnotí student medicíny Matěj Šňupárek měsíční stáž v univerzitní nemocnici v indonéské Yogyakarta, kterou mohl společně s několika dalšími spolužáky absolvovat díky partnerství Univerzity Palackého a Universitas Gadjah Mada.

Z nabízených pracovišť si vybral neurologii. V tomto oboru si nejvíce věřil a uvažuje, že se mu bude věnovat i po promoci. Jeho supervizorkou byla specialistka na neuromuskulární poruchy a neurogenetiku Indra Sari Harahat.

„Dostal jsem se k diagnózám, které bych u nás neměl možnost vidět. Častá byla například tuberkulotická myelitida, což je u nás extrémně vzácná komplikace, nebo super-refrakterní epilepsie, kdy člověk i přes léčbu přetrvává v záchvatovém stavu déle než 24 hodin. Také jsem viděl řadu pacientů se spinální muskulární atrofií, která může vzniknout mutací na jednom ze dvou konkrétních genů. Pamatuji si ale pacientku, které se tyto geny mutací spojily a ona

neměla žádné závažné příznaky,“ přibližuje medik. Svoji supervizorku prý potěšil informací, že v Česku se na toto onemocnění zaměřuje novorozenecký screening a je dostupná genová terapie.

Univerzitní nemocnice, ve které stážoval, je podle něj vybavením velmi podobná olomoucké fakultní nemocnici. „Rozdíl jdou ale vidět v přístupu personálu a v péči, která se pacientům dostává. Překvapilo mě například, jak nedůsledně před operačními výkony dodržují sterilní postupy, což se pak odráží v tom, že pacienti mívají velké pooperační potíže, infekce a musí dostávat množství antibiotik,“ vysvětluje Matěj Šňupárek.

„Na druhou stranu bylo pěkné sledovat, jak důležitou roli hrají v péči o pacienty jejich příbuzní. Indonésané své blízké doprovázejí na vyšetření, při hospitalizaci s nimi zůstávají, jsou jim psychickou podporou a v některých případech i prostředníkem v komunikaci mezi pacientem a lékařem. Spí přímo na pokojích, na zemi u lůžka nemocného,“ popisuje student, kterému neuniklo ani to, jak se i v nemocnici odráží převažující náboženství země, islám a související nižší postavení žen. „S tímto mají

zkušenost spíše spolužačky. Nicméně když jsem se snažil komunikovat s tamními mladými lékařkami, cítil jsem, že jsou nervózní, nevěděly si, že jsou hodny mi poradit, bavit se se mnou.“

Indonésii si nicméně zažil nejen jako stážista v nemocnici. Se spolužačkami stihli i několik výletů na místní památky či sopky v okolí Yogyakarta. U místních budili pozornost. „Nevím, co je na tom pravdy, ale slyšel jsem, že snad jim má přinést štěstí, když se vyfotí s bělochem. Na ulicích nás často zastavovali právě kvůli focení, prohlíželi si nás. Ale cítili jsme se tam bezpečně, neměl jsem pocit, že by nás někdo ohrožoval. Navíc místní jsou spíše drobnějších postav,“ usmívá se Matěj Šňupárek.

S dočasným životem na ostrově Jáva ostatně moc problémů neměl. Před cestou musel především projít sérií nezbytných očkování, administrativa stáže nebyla nijak náročná. „Za bydlení a dopravu jsme tam moc neutratili, i když jsme se přemisťovali taxíky, bylo to poměrně levné. Utráceli jsme hlavně za jídlo, protože jsme nechtěli být jen na základních pokrmech, jako je smažená rýže,“ dodává student.

text: Milada Křížková Hronová
foto: Jakub Čermák, archiv DV

zkušenost

Nejsmysluplnější dovolená, jakou jsem kdy zažil

Každodenní budíček ve čtyři ráno, mnoha-hodinové meditace, úplné přerušení kontaktů se světem a útlum všech možných tužeb a přání. Životu askety se na deset dní v thajském buddhistickém chrámu oddal Dominik Voráč, doktorand Pedagogické fakulty Univerzity Palackého.

Říká, že hlavním důvodem, proč do thajského chrámu odcestoval, byla meditace. „Přestože jsem o takové cestě přemýšlel už na gymnáziu, doposud jsem meditoval jen doma. A moc mi to nešlo,“ přiznává Dominik Voráč. Vždycky vydržel jeden, dva měsíce a pak nic.

„Meditace vyžaduje motivaci a disciplínu,“ zdůrazňuje devětadvacetiletý posluchač doktorského studijního programu

Čtenářství a mediální výchova ve vzdělávání na PdF UP. Vystudovaný učitel českého jazyka a společenských věd se v doktorském studiu věnuje oboru, který rezonuje společností: mediální výchově a digitálním technologiím.

„I z tohoto hlediska byl pro mě desetidenní pobyt v buddhistickém chrámu velmi zajímavou zkušeností. Přestože učím o sociálních sítích a o tom, jak nás ovlivňují, upřímně přiznávám, že jsem na nich stejně jako mnozí jiní také závislý. I proto bylo velmi zajímavé odevzdat při příchodu veškerou elektroniku a zkusit si, jaké to je se na deset dnů zcela odpojit od světa kolem. S odstupem několika dní je to opravdu zvláštní pocit nevědět nic o tom, co se děje kolem. →

Dominik Voráč (* 1994)

z katedry českého jazyka a literatury PdF UP je na této fakultě posluchačem doktorského studijního programu Čtenářství a mediální výchova ve vzdělávání. Je autorem příruček pro mediální vzdělávání a lektorem mediální gramotnosti, zároveň autorem projektu Mediální výchova 21. století. Je členem Akademického senátu Univerzity Palackého.

Nevědět, jestli mi někdo náhodou nepsal na messenger, instagram či neposlal nějakou zprávu. O to zvláštnější a osvobozující je pak vědomí, že se za těch několik dní vlastně vůbec nic nestalo.“

Pro cestu do buddhistického chrámu se Dominik rozhodl v lednu 2023. Zhruba deset let o ní přemýšlel, pak se rozhodl velmi rychle. Říká, že nazrál čas. Jeho život byl prý plný kumulujících se stresů jak v zaměstnání, ve studiu, tak i v osobním životě. Jednoho dne si prostě řekl, že se bude věnovat sám sobě.

„Ve své podstatě nejsem člověk, který by se vrhal do nových situací, do nového prostředí. Tentokrát to ale byla naprosto spontánní akce. Rozhodl jsem se a během čtrnácti dní jsem odletěl do Bangkoku, odtud následovala asi desetihodinová cesta vlakem do chrámu. Z celého světa se nás tam sjelo asi osmdesát. A co mě čekalo? Ka-

menná postel, polštář ze dřeva, jídlo dvakrát denně, vždy v osm třicet rýžová kaše a ve dvanáct třicet rýže a tofu. Náplň dne: meditace.“

Dnes vzpomíná na to, jak jej vždy ve čtyři hodiny ráno budil zvon a jak od půl páté začínala první meditace založená na pozorování dechu.

„Meditovalo se osm, devět hodin denně, částečně v sedě, částečně v chůzi. S nikým nemluvíte, jste sám se sebou, ponořený sám do sebe,“ popisuje realitu dlouhých deseti dní a dodává, že člověku, který omezí své potřeby, přicházejí na mysl častěji zajímavé myšlenky. „Je však podstatné, že si jich začnete víc všimát a uvědomovat si je. Od některých se dokážete i lépe oprostit. Během deseti dní jsem zažil i pár silných momentů, řekl bych až spirituálních zážitků, při nichž jsem nejprve cítil bolest a poté velké uvolnění, svobodu a štěstí.“

Připomíná také, že cesta hledání a objevování sama sebe není pro každého. „Pokud tuto potřebu ale člověk má a má i dostatečně velkou motivaci, posune jej takový pobyt v mnohém dál. Bezprostředně poté, když jsem chrám opustil, jsem cítil neuvěřitelnou vděčnost. Za všechno. Mnohem víc nyní vnímám i to, jak je vděčnost v životě vlastně důležitá. Víc jsem si uvědomil, že žiji v té části světa, kde je hojnost, že všechny mé potřeby jsou uspokojovány. Kdybych měl mluvit o tomto pobytu jako o dovolené, tak bych řekl, že byla nejmýsluplnější, jakou jsem kdy zažil. Naučil jsem se medитovat. Meditaci se nyní i víc věnuji a myslím si, že mě tato znalost a schopnost hodně posouvá. Jsem přesvědčen, že je dobré, abychom se hodně učili, někdy i trochu trpěli. Jedině tak můžeme mnohé najít, ať už ve světě kolem nás nebo v tom našem vnitřním.“

text: Milada Křížková Hronová
foto: Viktor Čehovský, archiv Zdeňky Lammelové

absolventka

Zdeňka Lammelová: Euroculture spojuje

Zdeňka Lammelová (* 1980)

Vystudovala Fakultu humanitních studií UK v Praze se zaměřením na sociologii, dále obor Euroculture na FF UP v Olomouci a na Univerzitě Deusto ve španělském Bilbao. Pracovala v Českých centrech, v Institutu umění – Divadelním ústavu v Praze a řídila různé projekty v oblasti umění a kultury. Koordinovala program Demokracie v pražské kanceláři Heinrich-Böll-Stiftung. Její oblastí zájmu je proaktivní politické vzdělávání, sociální inovace, posilování postavení žen, menšin i občanských iniciativ, udržitelný rozvoj měst, fair shared city. Je konzultantkou programu Erasmus+ a Evropského sboru solidarity. Příležitostně fotografuje, zajímá se o ekosomatickou uměleckou tvorbu a tanec.

Mezinárodní prostředí, velké množství lidských příběhů, vzájemné výměny zkušeností, výuka, při níž jste neustále do něčeho zapojování, a spousta společných zážitků. Na to vše dnes s vděčností vzpomíná Zdeňka Lammelová, absolventka oboru Euroculture. Tento magisterský program, zařazený jako joint degree studium do prestižní skupiny studijních programů Evropské unie Erasmus Mundus, vystudovala na Univerzitě Palackého a Universidad de Deusto Bilbao.

Už při bakalářském studiu na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy se s cílem vylepšit si znalost angličtiny vydala na půl roku do Austrálie. Když po absolutoriu přemýšlela, co bude dál, nadchl ji tip kamarádky. Přišla s tím, že se v Olomouci otevřel zajímavý obor Euroculture.

„Oslovil mě nejen obsah tohoto studia, ale i jeho mezinárodní přesah. Byla jsem nadšená i tím, že jeho součástí je studium v zahraničí,“ říká Zdeňka Lammelová. I s odstupem času je přesvědčená, že studovala obor, který jí do života dal nejen dobrý odrazový můstek, ale i schopnost klást si otázky a dívat se na problémy jako na výzvu.

Magisterský navazující program Euroculture je unikátním studiem s evropskou akreditací. Kombinuje teoretické znalosti s praktickými dovednostmi, přičemž jeho základem je mezinárodní prostředí vytvořené studenty z celého světa. Na Univerzitě Palackého má dnes již pětadvacetiletou tradici a Zdeňka Lammelová patří k prvním studentům, kteří jej absolvovali.

„Jsem součástí té generace studentů, která během svého bakalářského studia pročítala na fakultě nástěnky a tímto způsobem hledala možnosti studia v zahraničí. Bylo to ještě před vstupem naší země do Evropské unie, tedy v době, kdy se mobility prostřednictvím programu Erasmus nenabízely a příležitosti vycestovat byly velmi omezené. Za určitých podmínek bylo tehdy možné odjet pouze do USA, Kanady a Německa. Pamatuji si velmi dobře, jaký hlad byl mezi studenty po zkušenosti zahraničního studia, věci vidět a zažít. Studium oboru Euroculture mi vyjmenované nabídlo.“

Také obsah studia oboru Euroculture jí byl velmi blízký. Věnovala se v něm jak politice, tak historii, tématům souvisejícím s Evropou či kulturou, uměním. „Náš patnáctičlenný kolektiv tvořili studenti z celého světa. Byli tam bakaláři, kteří studovali média, komunikaci, his-

torii, právo, i učitelé a našel by se i ekonom. Tento mix profesí vnímám v dnešní době jako velký benefit. Naše společnost totiž na jednu stranu vyžaduje profesionály v daném oboru, na stranu druhou však potřebuje i lidi, kteří jsou schopni syntézy. Jednoduše už proto, že svět je stále víc propojený a komplexní stejně jako současné problémy, které jako společnost musíme řešit,“ dodává.

První semestr absolvovala na Univerzitě Palackého, druhý ve Španělsku na dnešní Universidad de Deusto Bilbao, třetí semestr strávila na praxi v tiskovém oddělení Českých center v Praze, jež se zabývají propagací české kultury v zahraničí. Diplomovou práci věnovala menšinovému, romskému umění. Tomu, jak se romská menšina v České republice vnímá skrz vizuální umění a jak tuto menšinu vyobrazují umělci z řad většinové společnosti. Právě mezinárodní prostředí, množství příběhů, vzájemných výměn zkušeností, společných zážitků dnes Zdeňka Lammelová vnímá jako nejvíce přínosné.

„Dodnes mi utkvěl v hlavě přístup ke studentům, styl výuky, při němž jsme byli neustále do něčeho zapojování, hodně jsme debatovali, prezentovali. Také jsme pracovali ve skupinách, a čím víc nás v nich bylo, tím byla práce náročnější. Pamatuji si například situaci, kdy jsme na jedné práci měli spolupracovat v pětičlenném týmu, ale moc to nefungovalo, dva kolegové se nezapojovali. Když jsme s tímto přišli za svou vedoucí, řekla nám, že danou situaci musíme zvládnout a vyřešit sami. Člověk se musel naučit spolupracovat a řešit i různé nelehké situace, těch se při pobytu v zahraničí a v mezinárodním prostředí může přihodit celá řada,“ vypočítává absolventka olomoucké filozofické fakulty, která pracovala jako koordinátorka programu Demokracie v pražské kanceláři Heinrich-Böll-Stiftung.

„I když mě hodně formovala další práce, studium pro mě bylo velkým impulzem k pochopení evropských hodnot. Troufám si říct, že studenti oboru Euroculture jsou specifictví v tom, že jsou schopni obsáhnout souvislosti. Jsou to lidé, kteří dokážou téma obsáhnout z více úhlů pohledu. Jsou také dobře vybaveni pro práci v mezinárodním prostředí. Vzhledem k tomu, jak je svět stále složitější a rozdělený, myslím si, že právě takto vzdělaní lidé jsou velmi potřební. Mohou přispět k nacházení společné řeči napříč odlišnými názorovými skupinami.“

text: Martin Višňa
foto: Martin Višňa | Vojtěch Duda

životní styl

Háje Františka Palackého jako památka na první dobrovolnický den

Podpora dobrovolnictví na UP dostala další rozměr. Vůbec poprvé proběhl Zaměstnanecký dobrovolnický den, který univerzita připravila společně s Olomouckým krajem. U příležitosti Dne stromů dobrovolníci z obou institucí vysadili u Mírova a Mutkova háje Františka Palackého s více než 1700 stromy. Pomohli také s přípravou výstaviště Flora či olomoucké zoo na zimu a přispěli k chystanému otevření komunitní zahrady svatokopeckého hospice. Do sázení stromů u vysokoškolských kolejí se zapojili i zahraniční studenti.

Na počátku byla myšlenka vysadit stromy jménem Františka Palackého jako součást oslav 450. výročí vzniku olomoucké univerzity. Nápad se nakonec rozrostl do podoby dobrovolnického dne, do kterého se zapojily dvě stovky zaměstnankyň a zaměstnanců Univerzity Palackého a Krajského úřadu Olomouckého kraje.

„Hledali jsme takové dobrovolnické příležitosti, které přispějí ke zlepšení pro-

středí, ve kterém žijeme a pracujeme. Současně jsme chtěli, aby šlo o aktivity týmového charakteru, aby dobrovolníci pracovali a cestovali společně, měli příležitost poznat se s kolegy. Některé pracovní skupiny den pojaly jako teambuilding,“ uvedla manažerka Dobrovolnického centra UP Vladimíra Sedláčková.

Jak dodala, je ráda, že nápad zaměstnance univerzity oslovil a že se ho podařilo uskutečnit. „Už od prvního dne od vyhlášení jsem dostávala milé zpětné vazby. S ještě větší radostí jsem pak sledovala usměvavé dobrovolníky vystupující z autobusů a vracející se z dobrovolnických příležitostí; většina z nich se hned nechala slyšet, že si dobrovolnický den musíme zopakovat. Vraceli se s pocitem smysluplně odvedené práce, že udělali něco pro své okolí i sami pro sebe a seznámili se s kolegy. Během následujícího víkendu mi pak několik z nich napsalo, že je bolí záda, ale že to stálo za to.“

Při vodní terapii pomáhá fyzika, s výzkumem Nadační fond UP

Nomen omen – jméno znamením. Jestli u někoho tento latinský výraz platí, pak je to Eliška Vodáková. Studentka doktorského programu Kinantropologie na Fakultě tělesné kultury UP závodně plave, také plavání učí, a jak sama říká, když ji něco štve, jde do vody, kde uklidní hlavu. A co víc, v rámci doktorátu zkoumá vliv vodní terapie na hrubou motoriku a spasticitu u dětí s tělesným postižením. Ráda by přispěla k rozšíření povědomí o technikách a možnostech této terapie v Česku. Její výzkum podpořil Nadační fond UP.

Blahodárné účinky vody na lidský organismus jsou známy odepaměti. Pobytu ve vodě se přitom dá využít nejen k relaxaci, ale také k rehabilitaci. Eliška Vodáková se s vodní terapií coby formou rehabilitace seznámila, když jako instruktorka plavání hledala pro všechny vhodné aktivity, například pro děti s kvadruplegií. Po absolvování mezinárodního kurzu s praktickými částmi na Maltě či v Irsku se stala vodní terapeutkou.

„Terapie ve vodním prostředí využívá fyzikálních zákonů a vlastností vody.

Díky vztlaku je pohyb pro člověka snazší než na suchu, méně zatěžuje klouby, pozitivně působí také vyšší teplota vody, která pomáhá snížit spasticitu a uvolnit svaly. Existuje několik metod vodní terapie zohledňujících různé diagnózy, základním principem vždy je, že se cvičitel věnuje jedinému klientu. Terapie s dětmi má charakter hry, využívá se spousty hraček i dalších různorodých pomůcek,“ přibližuje.

Během svého výzkumu sleduje změny v hrubé motorice dětí s tělesným postižením ve věku 6–7 let, se kterými ve vodě cvičí po dobu tří měsíců. „Předpokladem je, že pokud se dítě během té doby zlepší při otáčení ve vodě, kde je pro něj cvičení jednodušší, zlepší se i při pohybu na suchu. Cílem je zpracovat deset případových studií, není ale snadné děti pro výzkum najít,“ dodává Eliška Vodáková s tím, že podle zahraničních studií se děti s mozkovou obrnou mohou motoricky nejvíce rozvinout právě do 7 let věku. Vhodné podmínky pro cvičení našla na bazénech v Bohuňovicích, Přerově a v Aplikačním centru BALUO FTK UP.

Výzkum zaměřený na vodní terapii zaujal i členy Správní rady Nadačního fondu UP, který letos podpořil práci devíti studentů UP. „Bez podpory fondu bych nemohla výzkum uskutečnit. Z poskytnutých prostředků můžu platit pronájem bazénů a odměnit fyzioterapeuty, kteří mi pomáhají. A také jsem se mohla zúčastnit konference ve Skotsku, kde jsem představila průběžné výsledky výzkumu.“

Myšlenka Nadačního fondu UP se doktorandce líbí. „Je to pro nás studenty možnost, jak dosáhnout svých cílů, zároveň svoji práci zviditelnit. Skvělá je i podpora ve formě příležitosti dalšího vzdělávání a osobnostního rozvoje,“ uzavírá Eliška Vodáková, která s osobami se zdravotním postižením či znevýhodněním pracuje i mimo vodu – jednak jako konzultantka aplikovaných pohybových aktivit pro žáky v Olomouckém kraji a jednak jako koordinátorka zapisovatelského servisu Centra podpory studentů se specifickými potřebami UP.

foto: David Kresta

zrcadlení

Ariel Sherman (* 1991)

pochází z Haify. V České republice žije od roku 2018. Na Lékařské fakultě UP studoval v letech 2019–2022 Všeobecné lékařství. Rozhodl se ale změnit obor a od letošního září pokračuje jako student 2. ročníku anglického studijního programu Physiotherapy na Fakultě zdravotnických věd UP.

קוראים לי אריאל, אני סטודנט ישראלי, במקור מחיפה. אני גר באולומוץ מספטמבר 2018, וזאת, חד משמעית אחת החוויות הטובות ביותר בחיי.

בהתחלה, זה היה קשה להתרגל לשפה ולמנהגים הזרים, אבל תחת השגחתה של דוקטור גאול, ראשת החוג לפיזיותרפיה בשפה האנגלית, ועם התמיכה של חבריי הישראלים מתן ועילי – המעבר היה חלק. התחלתי ללמוד רפואה כללית, כאן באוניברסיטת פלצקי, אבל לאחר זמן מסוים החלטתי לעבור ללימודי פיזיותרפיה.

השינוי ללימודי פיזיותרפיה עמד בכל הציפיות שלי והתיישר עם המטרות שאני רוצה להשיג. למרות שאני מתגעגע לים, לאוכל והכי חשוב – לשפה העברית, אולומוץ נהפכה להיות לבית שני בשבילי. כשזמנים טובים יותר יגיעו, אני ממליץ בחום לכל מי שיכול, לבקר במדינת ישראל היפה, היא מלאה בהיסטוריה, תרבות ואוכל מצוין.

Jmenuji se Ariel. Jsem izraelský student a pocházím z Haify. V Olomouci žiji od září roku 2018 a je to nesporně jedna z nejlepších zkušeností mého dosavadního života.

Začátky byly náročné. Musel jsem si zvyknout na cizí jazyk i prostředí s jinými zvyky. Díky podpoře doktorky Gaul Aláčové, která je garantkou anglického studijního programu Physiotherapy, a díky pomoci mých dvou izraelských přátel, Matana a Illaye, jsem tu změnu zvládl a byla to úžasná cesta.

Původně jsem na UP začal studovat Všeobecné lékařství, ale po nějaké době jsem se rozhodl změnit své zaměření na fyzioterapii. Nelituji tohoto rozhodnutí. Nově zvolený obor předčil má očekávání a dokonale naplňuje mé představy a cíle, které chci v životě dosáhnout.

I přesto, že se mi stýská po moři, jídle, a především po hebrejštině, Olomouc se pro mě stala opravdovým druhým domovem. Až nastanou lepší časy, vřele doporučuji všem, kdo mohou, aby navštívili Izrael, krásnou zemi s bohatou historií, kulturou a vynikající kuchyní.

Všechno dění je zákonité

Prof. PhDr. Vladimír Úlehla

Vznik Pedagogické fakulty Univerzity Palackého dne 9. dubna 1946 přivedl do Olomouce jejího prvního děkana, prof. PhDr. Vladimíra Úlehlu, a to vzápětí po ukončení Úlehlova působení ve funkci děkana Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity. Ke svým zakladatelům brněnské proveniencence tak mohlo staronové vysoké učení zařadit vynikajícího fyziologa rostlin a současně etnologa, filozofa a plodného publicistu. Když byl Vladimír Úlehla dotazován, proč ve svých téměř šedesáti letech obětoval svou mimořádně úspěšnou vědeckou kariéru únavnému a nevděčnému akademickému úřadování, odpověděl: „Vždyť jsem přece synem Josefa Úlehly.“

Věda a vojna

Otec Vladimíra Úlehly Josef Úlehla (1852–1933) byl totiž proslulý moravský učitel, stoupenec pedagogických koncepcí Herberta Spencera (1820–1903) a Lva Nikolajeviče Tolstého (1828–1910), za časů habsburské monarchie proto často z trestu překládaný. Vladimír Úlehla se sice narodil 16. července 1888 ve Vídni, ale díky rozličným otcovým učitelským „štacím“ poznal ve svém mládí řadu moravských lokalit. Maturoval roku 1907 ve Strážnici, kde se v návaznosti na zdejší živý folklor projevila Vladimírova muzikálnost. Zamířil poté na filozofickou fakultu české Univerzity Karlovy v Praze, na níž se tehdy uskutečňovalo též studium přírodních věd. Pozice demonstrátora u rostlinného fyziologa Bohumila Němce určila jeho celoživotní

odbornou orientaci. Promoval jako doktor filozofie přírodních věd 25. června 1911 ve Štrasburku, další studijní pobyt absolvoval v Lipsku. Po nástupu válečné vojenské služby byl poručík VI. Úlehla, velitel sanitního oddílu, v dubnu 1915 odsouzen ke dvěma rokům pevnostního vězení a ke ztrátě všech občanských a vojenských hodností „pro panslavismus a bratření se s ruskými zajatci“. Do října 1916 byl vězněn, poté bojoval na francouzské a italské frontě, a po soudní rehabilitaci složil v roce 1917 opětovně na Filozofické fakultě UK rigorózum z filozofie. Během převratu v říjnu 1918 velel vojenské posádce v Hodoníně a krátce byl členem štábu československé armády.

Biolog a etnograf

Koncem roku 1920 se V. Úlehla habilitoval, již následujícího roku byl jmenován mimořádným profesorem a roku 1931 řádným profesorem fyziologie rostlin Ústavu fyziologie rostlin na Masarykově univerzitě. Podnikl řadu přírodovědných expedic a studijních pobytů, nejdéle pobýval v letech 1924–1926 v USA. Získal si mimořádné vědecké renomé, mj. jako spoluzakladatel a propagátor sběrného dokumentárního filmu o rostlinách. Neméně agilní byl Vladimír Úlehla ve svém zájmu o východomoravský hudební a taneční folklor. Nejenže na Horňácku sbíral lidové písně a inicioval strážnické národopisné festivaly, ale v roce 1932 se ujal produkce celovečerního etnografického filmu Mizející svět – Příběh lásky z moravsko-slovenského pomezí. Přecenil však kulturní úroveň tehdejšího filmového publika a zažil finanční úpadek, jenž byl nucen řešit druhým zaměstnáním jako vědecký redaktor Lidových novin – napsal tak 1139 článků a zpráv popularizujících přírodovědná bádání.

Věnoval se rovněž ekologii a filozofii, a to zejména během let německé okupace ČSR. Vznikalo též Úlehlovo folkloristické opus magnum – obsáhla publikace Živá píseň, vydaná tiskem posmrtně v roce 1949 (reprint 2008). Z Úlehlových knižních přírodovědných prací zmíníme zejména Rok s rostlinami (1941). Jako filozof přírodních

věd se Vladimír Úlehla přikláněl ke kondicionalismu (z lat. *conditio* – podmínka), jenž „vede k matematickému chápání všeho dění. Neboť pojem podmínky je možno ztožňovat s matematickým pojmem faktoru, činitele. Dění se pak rozkládá v činitele, kteří mezi sebou funkčně souvisejí jako proměnné v matematické rovnici.“ A dále: „...věda přírodní by přestala být vědou, kdyby opustila svůj základní princip, jímž je představa, že všechno dění je zákonité. Bude úkolem dalšího vývoje fyzikální teorie, aby vědeckou víru ve všeobecnou zákonitost dění poděpřela a postavila na základ bezpečnější.“ Úlehlovo zaujetí pro ekologii krajiny vyústilo v publikaci Napojme prameny. O utrpení našich lesů (1944).

Na Univerzitě Palackého

Nově založená Pedagogická fakulta UP v Olomouci čítala 49 pedagogů vyučujících 110 studentů. Prof. PhDr. Vladimír Úlehla se těmto pedagogům představil jako pověřený děkan fakulty na jejich shromáždění 7. listopadu 1946. Současně podnítil vznik biennia přírodních věd při Filozofické fakultě UP a oddělení obecné biologie v Biologickém ústavu Lékařské fakulty UP. Pozemskou existenci VI. Úlehly náhle ukončila zhoubná choroba 3. července 1947 v Brně, život mu nezachránil ani komplikovaný operační zákrok. Nekrolog v časopise Nature (vydáváném ve Velké Británii od roku 1869) sděloval 25. října 1947 o zemřelém mj. toto: „Jeho původní přínos vědě se týká především studia pohybu protoplazmy v nižších organismech a vlivu různých iontů na buňky a jejich protoplazmu. Zajímalo ho rozhraní rostlinného a živočišného života, zejména nálevníci, a uskutečnil několik fyzikálně-chemických výzkumů rostlinných koloidů a turgoru (vnitřního tlaku pletiv a tkání – naše pozn.). Úlehla napsal v českém jazyce také dvě knihy filozofického zaměření – Zamyšlení nad životem: Úvod do teoretické biologie (1939 a další vyd.) a Za oponou života: Domněnky o podstatě života (1940).“ Kolektivní monografii věnovanou životu a dílu VI. Úlehly, redigovanou jeho synovcem Ivanem Úlehlou, vydala tiskem Masarykova univerzita v roce 1994.

Vendula Franková: Vladimír Úlehla

(Osobnosti Masarykovy univerzity, www.muni.cz/absolventi/nasi-absolventi/vyznamni-absolventi/osobnosti-muni/vladimir-ulehla)

foto: Vojtěch Duda

Vlast, pravda, svědomí, svoboda... Knihovnu Milady Horákové na právnické fakultě zdobí nově dílo akademického sochaře Otmara Olivy. Odhalení Památníku JUDr. Milady Horákové se uskutečnilo u příležitosti Dne památky obětí komunistického režimu, v den výročí její poprav. Jádrem díla tvoří stéla z červeného onyxu ve tvaru jehlanu, po kterém se vinou bronzové stuhy se slovy Milady Horákové: „Před soudem svého svědomí jsem obstála... a zachovala své čestné jméno...“ Dílo završuje plastika českého lva lámajícího mříž.

A detailed historical painting of a city square, likely Olomouc, featuring a large church with two prominent towers and a central square filled with a diverse crowd of people, including many on horseback. The scene is set under a dramatic, cloudy sky.

450

450 let Univerzity Palackého
— silou ducha —